

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
กรกฎาคม 2557

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
กรกฎาคม 2557
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
กรกฎาคม 2557

วรรณิชา แสงโรจน์รุ่ง. (2557). *ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม*. ปรินญาณิพนธ์ กศม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินญาณิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ด.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ รองศาสตราจารย์ ด.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนวัดปัญญากายาวาส อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม และแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สำหรับแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับข้อรายการทักษะทางสังคม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมินโดยใช้วิธีการของ Burry - Stock. (1996) ได้ค่า RAI เท่ากับ .89 ซึ่งมีค่าสูงตามเกณฑ์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test แบบ Dependent Samples. และขนาดการส่งผลของโคเฮน (Cohen'sd)

ผลการศึกษาพบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับ สูง ($\bar{X} = 1.90$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 1.88$) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับ สูง ($\bar{X} = 1.91$) ด้านการมีมารยาทในสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 1.92$) ซึ่งมีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า t เท่ากับ 24.89, 17.62, 18.51, และ 24.16 ตามลำดับ และการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มีขนาดส่งผลต่อทักษะทางสังคมโดยรวม และรายด้านในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ คะแนนรวม ($d = 5.57$) ด้านการมีระเบียบวินัย ($d = 3.94$) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ($d = 4.14$) และด้านการมีมารยาทในสังคม ($d = 5.40$)

THE SOCIAL SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH
THE GROUP CREATIVE ART ACTIVITY

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master/of Education Degree in Educational Science and Learning Management
at Srinakharinwirot University

July 2014

Wannicha Sangrojrungrung. (2014). *The Social Skills of Preschool Children through the Group Creative Art Activity*. Master thesis, M.Ed. (Educational Science and Learning Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof.Dr. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc.Prof.Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The main purpose of this research was to study and compare the social skills of preschool children through the use of group creative art activity. The sample used in the study was 20 preschool boys and girls, with 5-6 years of age, who were studying in second year kindergarten in second semester of 2013 academic year at Wat Panjathayikawas School in Lam Lukka District, Pathumthani Province, selected by using purposive sampling. The experiments were carried out within the period of 8 weeks, 3 days a week, and 40 minutes a day. The instruments used in the study were plans of group creative art activity and an evaluation form for social skills of preschool children with the index of congruence (IOC) between the objectives and individual items of social skill between 0.67-1.00 and with the reliability of assessors using Burry-Stock Method (RAI) at .89 which was high according to the criteria. The research followed the one-group pretest-posttest design and the data were statistically analyzed by using dependent sample t-test and the effect size of Cohen's d.

The results of research revealed that, after the use of group creative art activity, the social skills of preschool children were at the high level ($\bar{X}=1.90$). When considering in individual areas, it was found that the social skills were at the high level in the areas of Discipline ($\bar{X}=1.88$), Helping Others ($\bar{X}=1.91$), and Social Manners ($\bar{X}=1.92$) which were higher than those of before the use of activity with with statistical significance at the level of .01 and with $t= 24.89, 17.62, 18.51, \text{ and } 24.16$ respectively. Furthermore, the effect sizes of the group creative art activity toward the social skills were at the high level both in general ($d = 5.57$) and in individual areas of Disciplines ($d = 3.94$), helping others ($d = 4.14$), and Social Manners ($d = 5.40$) respectively.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
ของ
วรรณิชา แสงโรจน์รุ่ง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2557

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษาหลัก

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... ที่ปรึกษาร่วม

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความกรุณาเป็นอย่างสูงของรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลลาชีวะและดร.พัฒนา ชัชพงศ์ กรรมการในการสอบที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ และคำแนะนำต่างๆ จนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.นพดล กองศิลป์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิรภรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์ อาจารย์นิติธร ปิลาวาสน์, อาจารย์กณิการ์ พงศ์พันธุ์สถาพร, อาจารย์ดร. ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ, อาจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ พฤกษ์วัน, ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการและคณะครู ขอขอบคุณนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดปัญญทายิกาवास ที่กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวแสงโรจน์รุ่ง ขอขอบคุณ พี่ น้อง เพื่อนนิสิตปริญญาโท ปริญญาเอก ที่สนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีมาโดยตลอด และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้การศึกษาอบรมสั่งสอน ให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าต่อผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

วรรณิชา แสงโรจน์รุ่ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	8
ความหมายของทักษะทางสังคม.....	8
ความสำคัญของทักษะทางสังคม.....	11
องค์ประกอบของทักษะทางสังคม.....	12
การพัฒนาทักษะทางสังคม.....	15
ความหมายของพัฒนาการทางสังคม.....	17
ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	19
แนวทางการส่งเสริมทักษะทางสังคม.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	24
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม.....	26
ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	26
ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม.....	28
คุณค่าของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	30
ประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม.....	32
ทฤษฎีงานศิลปะของเด็กปฐมวัย.....	34
พัฒนาการด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย.....	36
แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	44
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	48
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	51
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์	54
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	58
สรุปผลการวิจัย	58
อภิปรายผล	59
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	63
ข้อเสนอแนะทั่วไป	63
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	64
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	75
ภาคผนวก ก	76
ภาคผนวก ข	86
ภาคผนวก ค	91
ประวัติย่อผู้วิจัย	93

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	48
2 รายละเอียดแผนการจัดกิจกรรม.....	49
3 เกณฑ์ค่าเฉลี่ยและความหมาย.....	55
4 ระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม.....	55
5 การเปรียบเทียบระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัด กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม.....	57
6 ค่าขนาดส่งผลของทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้าน.....	57

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
2 การเปรียบเทียบระดับทักษะทางสังคมรายด้านและคะแนนโดยรวมก่อน และหลังการทดลอง	56

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กปฐมวัย เป็นวัยของการเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกเด็ก จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวของเด็กซึ่งจากการมีปฏิสัมพันธ์นี้จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะมีพฤติกรรมต่างๆ ที่สังคมยอมรับ เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ในระยะแรกเด็กมักมีพฤติกรรมที่แสดงต่อบุคคลอื่นไม่แตกต่างจากการแสดงพฤติกรรมต่อคนในครอบครัว เด็กปฐมวัยมักเอาแต่ใจตนเอง ชอบได้รับการเอาอกเอาใจจากคนอื่น ทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อน ได้ยากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ฝึกให้ลูกรู้จักการทักทายกับคนอื่นและสอนให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือ ยึดเอาความคิดของตนเป็นใหญ่และคิดว่าตนมีความสามารถเหนือผู้อื่น เมื่อเด็กเข้าไปอยู่ร่วมกันในโรงเรียนในระยะเริ่มแรกทุกคนจึงมักจะเอาแต่ใจตนเอง ขาดความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ต่างคนต่างเล่น ไม่รู้วิธีที่จะเข้าเล่นร่วมกับผู้อื่น และมักยึดเอาของกลางมาครอบครองเป็นของตนแต่เพียงผู้เดียว เป็นเพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ ในการเล่นกับเพื่อนและยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหญ่ที่เขาเริ่มเข้าเป็นสมาชิกได้ การเตรียมความพร้อมทางสังคมสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นได้รู้จักการร่วมมือให้ความช่วยเหลือช่วยเหลือแบ่งปันรู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รู้จักปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์และสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2552: 8-9) การพัฒนาให้เด็กเป็น คนที่เก่ง ดีและมีความสุขต้องมีความสมดุลในการจัดกระบวนการ เรียนการสอน บรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยให้เด็กสนุกสนานกับกิจกรรมการเรียนรู้และการเสริม สร้างประสบการณ์ที่สร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนมีความสุขจากการช่วยเหลือ เอื้ออาทรและร่วมมือร่วมใจกัน เยาวพา เดชะคุปต์ (2554: 51) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ควรส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมโดยการจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความพร้อมด้านสังคมโดยครอบคลุม การรู้จักตนเองและช่วยเหลือตนเอง ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและอยู่ในสังคมกับผู้อื่น กาขอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมตลอดจนการเน้นการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการตามวัยของเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รู้จักบทบาทของตนเองในด้านการให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน มีระเบียบวินัย และมีมารยาทที่ดีทางสังคมซึ่งจะทำให้เด็กมี ความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2538: 53) การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามมารยาททางสังคม มารยา ทเป็นส่วนหนึ่งในการมีชีวิตร่วมกันในสังคม การสอนให้เด็กประพฤติตามมารยาททางสังคม เป็นเครื่องแสดงถึงน้ำใจไมตรีและการเอื้ออาทรต่อบุคคลรอบข้าง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่พึงามที่ควรปลูกฝัง การสอน ทักษะทางสังคม มารยาททางสังคมไม่สามารถคอยให้เด็กโตแล้วจึงสอนเพราะเด็กเรียนรู้เรื่องมารยาทจากชีวิตประจำวันการบอกให้เด็กรู้ว่าสถานการณ์ใดควรแสดงออกอย่างไรจึงจะเหมาะสมโดยอธิบาย

เหตุผลให้เด็กฟังด้วย จึงเป็นวิธีหนึ่งของการสอนที่ได้ผล และครูต้องเป็นแบบอย่างให้แก่เด็ก ครูที่ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความอ่อนโยนเข้าใจ นุ่มนวลและมีการยาททางสังคมที่เหมาะสมจะทำให้เด็กปฏิบัติตามและเกิดทักษะทางสังคมที่ยั่งยืน (นฤมล เนียมหอม. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงที่เด็กต้องสร้างความ สมดุลระหว่างการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกับความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เด็กวัยนี้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ การเล่นของเด็กวัยนี้ เป็นการเล่นกับกลุ่มเพื่อนซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้ว่าเป้าหมายของเขาอาจไม่ตรงกับเป้าหมายหรือแผนการของคนอื่นหากเด็กประสบความสำเร็จในการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เด็กจะภาคภูมิใจในความสามารถของตน ความสามารถในการเข้ากับผู้อื่นเป็นทักษะทางสังคมที่เด็กต้องพัฒนาเพื่อให้ประสบความสำเร็จและพึงพอใจชีวิต ทักษะสำคัญที่ครูควรฝึกให้แก่เด็ก ได้แก่ การแสดงความคิดและความรู้สึกของตนต่อผู้อื่น การฟังและเข้าใจผู้อื่นการประนีประนอมและเจรจาตกลง ความร่วมมือและการทำงานในฐานะสมาชิกของกลุ่ม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551: 89) การที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ การเล่นมีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มีการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันกับครู เพื่อน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล กลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย ให้เด็กมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในพฤติกรรมสังคม(อรพรรณ บุตรกตัญญู. 2542: 127) มนุษย์ทุกคนมีความรับผิดชอบในการควบคุมตัวเอง เคารพตัวเองเชื่อมั่นในตนเอง มีอิสระทางความคิดและการกระทำมีความนับถือ เข้าใจในสิทธิคุณค่าและการบำเพ็ญประโยชน์ของผู้อื่นไม่มีใครสามารถอยู่ได้ตามลำพังโดยปราศจากการมีอิทธิพลจากมนุษย์อื่น โลกนี้เป็นโลกมนุษย์ ผล การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและธรรมชาติสิ่งแวดล้อมจะควบคุมชีวิตทุกด้านของเรา ชีวิตของแต่ละบุคคลเริ่มต้นที่บ้านและดำรงชีวิตอยู่กับพ่อแม่หรือผู้ใหญ่อื่นๆ ภายในสิ่งแวดล้อมในบ้านเป็นเวลาหลายปี หรืออาจตลอดชีวิต ครูและพ่อแม่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่เด็กร่วมกัน ต่างฝ่ายควรจะ ทราบถึงบทบาทของกันและกัน ครูมีความรับผิดชอบที่จะอธิบายต่อพ่อแม่ถึงเหตุผลการจัดประสบการณ์แก่เด็ก พ่อแม่มีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมแก่เด็ก (हररषषष ढललषषषष. 2535: 157) เรื่องราวของสังคมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้มากเท่ากับเรื่องอื่นของชีวิตเพราะว่าตลอดชีวิตของแต่ละคนย่อมมีความสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่นๆจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องให้คำแนะนำแก่เด็กในอันที่จะทำให้เกิดปฏิกิริยาในสังคมอย่างระมัดระวัง ควรจะสอนให้เด็กรู้จักยับยั้งใจตนเองบ้างเช่นการไม่ทำเสียงอึกที่กจนเกินไปให้เป็นที่น่ารำคาญ ไม่ละเมิดทรัพย์สินและสิทธิของผู้อื่น ไม่เอาเปรียบคนอื่นให้เด็กรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา หลีกเลี่ยงความเห็นแก่ตัว การส่งเสริมให้เด็กมีความสำเร็จและมีความสุขในการคบเพื่อน โดยให้เด็กมีความสามารถที่จะเข้ากับสังคมได้ทุกชั้นตามวัยของตนเอง ให้เด็กรู้จักทั้งการให้และการรับในการติดต่อกับเพื่อนบ้าน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลายอย่างของโรงเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จำเป็นจะต้องสอนให้เด็กเข้าใจก็คือ ไม่มีใครสามารถอยู่ได้คนเดียวในโลกฉะนั้นในโลกที่วุ่นวายสับสนนี้ทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยกันอยู่ตลอดเวลาความสุขของแต่ละคนตลอดจนความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ แยกกันไม่ออก (ปรารณล สवलลลลลล. 2505: 245 -247) การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เป็นสิ่งจำเป็นอย่าง ยิ่งที่จะเป็นการส่งเสริม ให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้

ประสบการณ์ชีวิตเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองในทุกๆด้านให้กับเด็ก เพื่อสังคมของเราก็จะได้คนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงและเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไปวราภรณ์ รักวิจัย. 2540: 1)

การที่เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี เป็นการส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดสัมพันธอันดี เมื่อเด็กกระทำไปแล้ว จะสร้างความพอใจและเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเอง และบุคคลอื่น ความสัมพันธ์อันดีต่อกันจะช่วยให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีการเลือกจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำงานร่วมกันในรูปแบบของกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การปั้น การฉีกปะ การตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ การเป่าสี ให้เด็กได้ทำกิจกรรมเพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกความเป็นระเบียบ วินัย เก็บของเข้าที่ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน รู้จักการรอคอย รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น การมีมารยาททางสังคมเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กอยากทำ สนใจที่จะทำเมื่อทำแล้วมีความสุข สามารถพัฒนาเด็กด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งเด็กทุกคนต้องการแสดงออกด้านความคิดและความรู้สึกต้องการบอก ต้องการพูดต้องการเขียนเพื่อถ่ายทอดความรู้และความรู้สึกของตน วิธีการของเด็กในการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ความรู้สึกจากจินตนาการจะถ่ายทอดสู่งานศิลปะ (กุลยา ตันติผลาชีวะ . 2547: 188) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างๆ เป็นเครื่องมือเช่น การวาดภาพ การระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัด ปะการประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้ (กรมวิชาการ . 2540: 15) กิจกรรมการประดิษฐ์นับเป็นสิ่งสำคัญควรฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่บอกเด็กว่าต้องทำอะไร ไม่บังคับเด็กให้ทำตามคำสั่งครู ให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเอง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2544: 48) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ตกแต่งด้วยเศษวัสดุต่างๆเศษวัสดุเหลือใช้ เช่น กระดาษ ฝาน้ำอัดลม ขวดพลาสติก ลังไข่ กล่องนม เชือก ไม้ไอศกรีม หลอดกาแฟ ฯลฯ วัสดุเหลือใช้ ที่สามารถนำกลับมาใช้ทำประโยชน์ได้ ใช้ทำของเล่น ของใช้ที่หลากหลาย (ชาลิต ดาบแก้ว . 2533: 28-33) เด็กได้เรียนรู้คุณค่าของเศษวัสดุเหลือใช้รู้จักการประหยัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ให้ความสุขความสนุกสนาน ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานการเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ชิ้นงานที่หลากหลาย เด็กต้องอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีระเบียบวินัยในการจัดเก็บของใช้เข้าที่ การทำความสะอาดร่วมกัน เมื่อเพื่อนหรือใครช่วยเหลือ หรือให้สิ่งของเด็กต้องรู้จักขอบคุณ หรือเด็กทำความผิดต้องรู้จักใช้คำขอโทษผู้อื่น เด็กสามารถปฏิบัติตามกฎกติกาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น สามารถปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะทางสังคมที่จะช่วยให้เด็กเป็นคนดี และเป็นที่รักของบุคคลทั่วไป

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์แบบกลุ่ม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเปิดโอกาสและให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติกิจกรรมลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้ปฏิบัติกิจกรรมทำงานร่วมกับเพื่อน เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติตนได้ การมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น การมีมารยาทในสังคม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในการนำไปปฏิบัติตนให้เหมาะสม และเป็นแนวทางให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษา ระดับทักษะทางสังคม ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
2. เพื่อ การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางและเป็นประโยชน์สำหรับครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้นำการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์แบบกลุ่ม ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 20 คน โรงเรียนวัดปัญญทายิกาวาส ตำบลลาดสวาย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดปัญญทายิกาวาส ตำบลลาดสวายอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 20 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วัน อังคารวัน พุธ วันพฤหัสบดี วันละ 40 นาที เวลา 10.00 น. - 10.40 น. รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 การมีระเบียบวินัย
 - 2.2 การช่วยเหลือผู้อื่น
 - 2.3 การมีมารยาทในสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้อง 20 คน โรงเรียนวัดปัญญทายิกาواس ตำบลลาดสวายอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. ทักษะทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดง ออกของเด็กปฐมวัย ซึ่งส่งเสริม ทักษะความสามารถ ความชำนาญ ความถนัด ในการสื่อสารและการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
 - 2.1 การมีระเบียบวินัย หมายถึง พฤติกรรมของเด็กในการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลงของสังคมส่วนรวมด้วยความสมัครใจ รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ อย่างมีลำดับก่อนหลัง มีเหตุผลและมีเป้าหมาย
 - 2.2 การช่วยเหลือผู้อื่นหมายถึง พฤติกรรมการกระทำหรือท่าทางของเด็กที่แสดงออกในการช่วยเหลือ แบ่งปัน โดยร้องขอหรือไม่ได้ร้องขอความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ
 - 2.3 การมีมารยาทในสังคม หมายถึง การปฏิบัติตนของเด็กที่แสดงถึงความเป็นผู้ที่มีความสุภาพเรียบร้อย รู้จักกาลเทศะ สุภาพ ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส และสถานที่ เป็นที่ยอมรับของสังคม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
3. กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมศิลปะโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้แก่ การพับฉีก การปะกระดาษ การพิมพ์ภาพ การวาดภาพระบายสี การปั้น การเล่นสีน้ำ การประดิษฐ์เศษวัสดุ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดวางแผนงานร่วมกัน ระดมความคิดเป็นกลุ่มๆ ละ 3 คน ทำงานร่วมกันได้คิดอย่างอิสระ รู้จักที่จะให้ความร่วมมือและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยมาก มาสร้างสรรค์และคิดจินตนาการเป็นผลงาน กลุ่มโดยการจัดกิจกรรมที่ ให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีระเบียบวินัย รู้จักช่วยเหลือกัน และมีมารยาทในสังคม ที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม โดยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป

ขั้นนำ

การนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการเล่านิทาน การสนทนาพูดคุย การร้องเพลง เคลื่อนไหว จังหวะและท่าทาง การท่องคำคล้องจอง การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ สนุกสนาน และมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นดำเนินการ

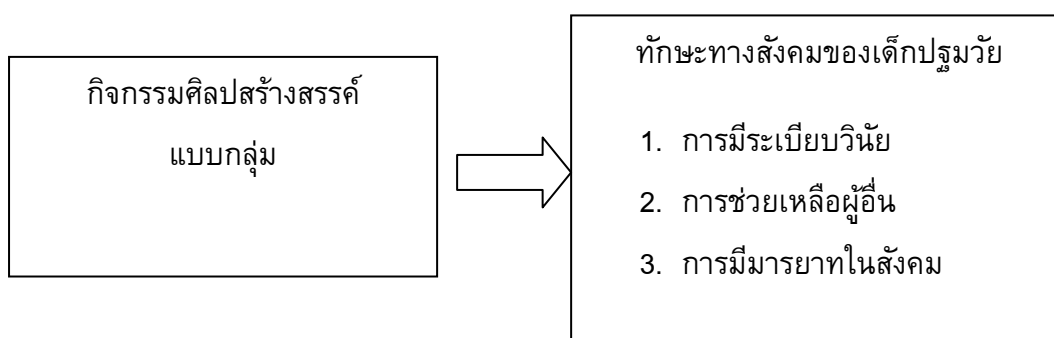
แนะนำอุปกรณ์ขั้นตอนในการทำและสร้างข้อตกลงเบื้องต้น ในการทำกิจกรรมศิลปะ จากนั้นให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน แล้วแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มก่อนจะเริ่มทำกิจกรรมศิลปะ ในขั้นตอนนี้เด็กจะลงมือทำด้วยตนเองโดยครูมีหน้าที่แนะนำและกระตุ้นให้เด็กใช้ทักษะทางสังคม การมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีมารยาทในสังคม ในระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะ พร้อมทั้งช่วยกันเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดหลังจากการทำกิจกรรมศิลปะ

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนาสรุปความรู้ เกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กปฏิบัติและออกมานำเสนอผลงานของตนเองและกลุ่มให้เพื่อนๆ ฟัง รวมทั้งการพูดคุยในเรื่องการปฏิบัติตน เมื่ออยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เล่นด้วยกัน ต้องช่วยเหลือกัน เก็บของเข้าที่ มีความเป็นระเบียบวินัย มีมารยาทที่ดีต่อกัน ไม่หยิบบของผู้อื่นโดยไม่ขออนุญาต เป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ส่งเสริมความสามารถ ความชำนาญ ความถนัด ของการสื่อสาร และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักเคารพกติกาของสังคม ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ปรับตัวตามสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมได้ดี ดังที่ อับเบิร์ต แบนดูรา Albert Bandura (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ . 2549: 50) กล่าวว่า การเรียนรู้ งามมนุษย์เกิดจากพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่าง บุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางสังคม จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และการปฏิบัติจริง ด้านการมีระเบียบวินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการมีมารยาทในสังคม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่องทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

หลังจากจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เด็กปฐมวัยมีทักษะทางสังคมที่สูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ แบบกลุ่ม และผู้วิจัยได้นำเสนอตามหัวข้อสำคัญ ต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
 - 1.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
 - 1.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม
 - 1.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม
 - 1.4 การพัฒนาทักษะทางสังคม
 - 1.5 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม
 - 1.6 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.7 แนวทางการส่งเสริมทักษะทางสังคม
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
 - 2.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
 - 2.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
 - 2.3 คุณค่าของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.4 ประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
 - 2.5 ทฤษฎีงานศิลปะของเด็กปฐมวัย
 - 2.6 พัฒนาการด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย
 - 2.7 แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
 - 2.8 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

1.1 ความหมายของทักษะทางสังคม มีผู้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

นายดา ภัทรแสงไทย(2525: 44) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมเป็นความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานทั้งในกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อยช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเป็นผู้นำได้เมื่อจำเป็นและเป็นได้อย่างเหมาะสม

พินุลศรี วาสนสมสิทธิ์ (2526: 56) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมดังนี้ ทักษะทางสังคมเป็นทักษะทางกระบวนการกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ในกาอภิปรายอันเป็นวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

วารี ธีระจิตร (2530: 87-88) ได้ให้ความหมายทักษะทางสังคมสรุปได้ดังนี้ ทักษะทางสังคม หมายถึง การรู้จักอยู่ร่วมกันและทำงานด้วยกัน รู้จักการให้และรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความสำนึกต่อสังคม ได้แก่ การอยู่ร่วมกันในสังคมและความรู้สึกที่ดีต่อสังคม

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2536: 17-19) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะร่วมกัน ทำงานร่วมกันในกลุ่ม หรือในสังคมได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ด้วยการรู้จักบทบาทของผู้นำ และบทบาทของสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มหรือสังคม ทักษะทางสังคมได้จากการเรียนรู้จะสามารถฝึกฝนจากประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญได้ ทักษะทางสังคมมีส่วนช่วยพัฒนาบุคคลและสังคมต่อบุคคล ได้แก่ การที่ทำให้บุคคลอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น ตลอดจนนำไปแสวงหาความรู้ใหม่ต่อสังคมได้แก่ การทำให้สังคมดำรงอยู่และพัฒนาให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

สุชุมาล เกษมสุข (2535: 10 - 11) ทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญต่อมนุษย์ เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ต้องมีเพื่อนมีกลุ่มสังคม ต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคมใหญ่ ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันพึ่งพาอาศัยกัน จะต้องอาศัยทักษะทางสังคม ดังนี้

1. ความสำคัญส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข บุคคลต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สื่อสาร สื่อความหมาย ทำงานร่วมกันช่วยเหลือกันปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อม
2. ความสำคัญทางสังคมสังคมใดมีสมาชิกเป็นผู้ที่มีทักษะทางสังคมดี รู้จักหน้าที่ของตนเอง เสียสละให้กับส่วนรวม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสังคมของตนเองให้มีความสุข แต่ถ้ามสังคมใดสมาชิกขาดทักษะทางสังคม สังคมนั้นย่อมมีปัญหา ไม่มีความสุขสงบสุขและมีความเสื่อมสลาย

ประนอม เดชชัย (2536: 19) ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมี เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้แก่ ทักษะในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม และทักษะกระบวนการกลุ่ม

ศรีกัลยา พึ่งแสงสี (2539: 28) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคมและเป็นสมาชิกที่ทำประโยชน์แก่สังคมนั้น

สมโภช เอี่ยมสุภาษิต (2540: 2) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกของตนเองตามความเหมาะสมและพึงพอใจ ตลอดจนทำให้ความต้องการของตนเองสามารถบรรลุผลโดยไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น

อุษณีย์โพธิสุข (2542: 132) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมดังนี้ ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถที่เราสามารถรู้จัก เข้าใจความรู้สึก ความต้องการทางจิตใจ หรือความต้องการต่างๆ ของคนที่เราเกี่ยวข้องกับ รวมทั้งรู้จักที่จะสร้างสายสัมพันธ์ให้มั่นคงด้วยความรัก ความเอาใจใส่เอื้ออาทรต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง รู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ

เทพ สงวนกิตติพันธ์ (2545: 8) ทักษะทางสังคม หมายถึง บุคคลควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ หรือความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับบทบาทของชีวิต การติดต่อสื่อสารที่ดีต่อผู้ที่แสดงออกที่เหมาะสม ทักษะการสนทนาในสังคม การปฏิบัติตนต่อครอบครัวและสังคม

เวสวูด (Westwood. 1977: 77) ได้ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึง ส่วนประกอบของพฤติกรรมสำหรับบุคคล ซึ่งความสำคัญที่จะช่วยในการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับผู้อื่นและผดุงรักษาซึ่งความสัมพันธ์นั้นไว้ได้

จาโรลิเมค (Jarolimek. 1977: 7) ได้ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิผู้อื่น เรียนรู้ การควบคุมตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง ร่วมแสดงความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้อื่นได้

เฟรนเคิล (Fraenkel. 1980: 142) ได้ให้ความหมาย ทักษะทางสังคม สรุปได้ว่าเป็นทักษะที่ทำให้เรามีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เป็นทักษะที่มีขอบเขตที่กว้างกว่าทักษะทางวิชาการ จึงยากกว่าในการส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้เราเห็นความจริงและมีความรู้สึกว่าเป็นการยากที่เราจะเรียนทักษะทางสังคมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ แต่ทักษะทางสังคมจะเกิดขึ้นตลอดชีวิตของแต่ละบุคคล

ชนัญชิตา (ม.ป.ป.: ออนไลน์) ได้อธิบายความหมายของทักษะทางสังคม คือ กลุ่มของทักษะต่างๆ ที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันในสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกันเป็นทีม รวมถึงความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ เข้าใจกติกาของสังคม และรู้จักคำนึงถึงคนรอบข้าง ทักษะทางสังคมจึงเป็นทักษะที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในวัยเด็กที่กำลังเรียนรู้โลกกว้าง จำเป็นต้องได้รับการวางรากฐาน และฝึกฝนทักษะทางสังคมอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในด้านอื่นๆ ในอนาคตข้างหน้า

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (ม.ป.ป.: ออนไลน์) ได้อธิบายถึงทักษะทาง สังคม ดังนี้ ทักษะทางสังคมเป็นกลุ่มของทักษะต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารระหว่างกันในสังคม ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกันเป็นทีม รวมทั้งความสามารถในการเข้าใจสถานการณ์ที่หลากหลาย กฎกติกาต่างๆ ในสังคม ความสามารถในการรู้จักผู้อื่น และการคิดคำนึงถึงคนรอบข้างอย่างเข้าอกเข้าใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดเป็นทักษะที่สำคัญ วัยเด็กต้องการการฟังพา การเรียนรู้สิ่งใหม่ในชีวิต วัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับ

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การพูด การฟัง การทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถปรับตัวได้ดีกับทุกเพศ ทุกวัย และ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจกติกาของสังคม นึกถึงคนรอบข้าง ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคม รู้จักบทบาท หน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง บุคคลอื่นและสังคม

1.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานของชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญมาก เพราะมนุษย์ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ ต้องมีเพื่อนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในสังคม และ ปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีความเข้าใจกัน นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของทักษะทางสังคม ดังนี้

วีณา วโรตมะวิชญ (2530: 165) ได้ให้ความสำคัญของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคม สามารถที่จะมีผลโดยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งได้แก่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถในการทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้ง ซึ่งทักษะนี้เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อมนุษย์มากเพราะจะทำให้มีผลต่อการที่คนๆ หนึ่งติดต่อกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ทักษะทางสังคมจะทำให้มนุษย์มีความสุข ความมั่นคง เพราะถ้าชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไม่มีสุขแล้วชีวิตก็คงเต็มไปด้วยความขมขื่น ความอ้างว้างโดดเดี่ยวและความไม่ไวใจกัน

ธีรยุทธ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา (2536: 220) ได้ให้ความสำคัญของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทางสังคมมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อตัวเด็กในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ สังคม การเรียน การปรับตัว ทั้งในชีวิตปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขและพัฒนาทักษะทางสังคม โดยที่ครูร่วมมือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกๆ ฝ่าย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2537: 220) ทักษะทางสังคมนั้นมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อตัวเด็กทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ สังคม การเรียน การปรับตัว และสุขภาพจิตของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขและพัฒนาทักษะทางสังคม โดยที่ครูร่วมมือกับบุคลากรที่พัฒนาเด็กทุกฝ่าย

คูก และคนอื่นๆ (เทียมใจ พิมพ์วงศ์. 2541: 21; อ้างอิงจาก Cook; et al. 1996: 224-225) การพัฒนาทักษะทางสังคมให้เพิ่มขึ้นในทางที่ดีและประสบความสำเร็จให้กับเด็กเพราะทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดีสามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม รวมถึงยังช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา การสื่อความหมาย และยังช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเหมือนเด็กปกติได้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(2552: 148) การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษามีความสำคัญ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการเรียนรู้ถึงสภาพสิ่งแวดล้อมและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อมนุษย์ต่อความต้องการในการดำรงชีวิตช่วยให้เด็กเข้าใจโลกอันซับซ้อน สิ่งที่เด็กปฐมวัยเผชิญในปัจจุบัน คือ การเปลี่ยนแปลงของโลก ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี การเพิ่มพูนของประชากรและการแอ่งแอ่งอำนาจทางการเมือง ให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ดีของมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเป็นอย่างดี

สรุป การเรียนรู้สังคมและทักษะทางสังคม มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย เนื่องจากมนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทุกคนต้องมีการติดต่อสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ทำงานร่วมกันอย่างเข้าใจและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สังคมไม่วุ่นวายสงบสุขทักษะทางสังคม จึงเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์มาก

1.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ ซึ่งควรจะได้รับ การฝึกฝนและปลูกฝังให้ มีทักษะทางสังคมในตัวเอง ทำให้สังคมสงบสุขและเกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นและสังคมโดยรวมมี ผู้อธิบายถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมด้านต่างๆที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ไว้ดังนี้

สุนทร สุนันท์ชัย(2514: 32) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมว่าประกอบด้วยการพูดจา การทำความเคารพ การรู้จักลำดับก่อนหลัง การเคารพสิทธิของผู้อื่น การมีความรับผิดชอบ ต่อผู้อื่น

ประนอม เดชชัย (2521: 32) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบของทักษะทางสังคมว่าประกอบด้วย ทักษะในการปฏิบัติตนในสังคม มารยาทในสังคม การแต่งกาย การรู้จักคำนึงในสังคม ความรอบรู้กฎระเบียบข้อบังคับ กฎหมายและความต้องการของสังคม

นาตยา ภัทรแสงไทย (2525: 199) กล่าวถึง องค์ประกอบของทักษะทางสังคมว่าประกอบด้วย

1. การวางแผนร่วมกับผู้อื่น เช่น จะแบ่งงานกันทำในกลุ่มอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มด้วยการพัฒนาความเชื่อมั่นในความสามารถของบุคคลอื่นที่เสนอความคิดเห็นและข้อมูลให้ผู้อื่นทราบ
3. การมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ เช่น ความพยายามของคณะกรรมการชุดหนึ่งที่จะศึกษาปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือการทำงานกลุ่มย่อย
4. การสนองตอบอย่างมีมารยาทต่อคำถามผู้อื่น ด้วยการเรียนรู้ที่จะรับฟังเมื่อผู้อื่นพูด
5. การเป็นผู้นำ การอภิปรายด้วยการเรียนรู้ว่าจะถามให้เหมาะสมได้อย่างไร เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีปฏิริยาต่อคำถามนั้น จะสนับสนุนให้สมาชิกได้พูดอย่างไร
6. การแสดงความรับผิดชอบ ด้วยการประมาณการว่า จะมีอะไรเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น และจะมีความรับผิดชอบต่อการกระทำเหล่านั้นอย่างไร

7. การช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสะดวกขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะทำงานได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

วาริ ธีระจิตร (2530: 18-19) ได้แบ่งทักษะทางสังคมเป็นด้านใหญ่ๆ 2 ด้านคือ

1. ทักษะด้านคุณธรรม ได้แก่
 - 1.1 การไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ผู้อื่น
 - 1.2 การไม่เบียดเบียนผู้อื่น
 - 1.3 การรู้จักเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
 - 1.4 มีความสามัคคี มีเหตุผล รู้จักแพ้ รู้จักชนะ
 - 1.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตือรือร้น ใฝ่รู้อยู่เสมอ
2. ทักษะด้านความสามารถ ได้แก่
 - 2.1 รู้จักแก้ปัญหา
 - 2.2 รู้จักวิธีการติดต่อ การสื่อความหมายกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2.3 การรู้จักปฏิบัติตนได้ตามกฎเกณฑ์ของสังคม
 - 2.4 รู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ที่ดีงาม
 - 2.5 การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้ค่าของเวลา
 - 2.6 สามารถขจัดปัญหาและความขัดแย้ง
 - 2.7 สามารถปรับตัวได้ดี
 - 2.8 การรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2536: 3-4) ได้แบ่งองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

1. การเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเองและกลุ่ม เช่น ปฏิบัติตามกติกากฎหรือข้อตกลงของกลุ่มได้ มีระเบียบวินัย เคารพต่อสิทธิของผู้อื่น รู้จักรักษาทรัพย์สมบัติของส่วนรวม
2. การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม เช่น วางแผนร่วมกัน สื่อสารให้เข้าใจตรงกันอดทนอดกลั้นต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประเมินผลงานและวิธีทำงานกลุ่ม
3. การแสดงออกและการแก้ปัญหาในกลุ่ม เช่น กล้าแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น กล้าแสดงออก
4. การมีมารยาทในสังคม เช่น มีมารยาทในการพูดและการฟัง รู้จักขอภัยเมื่อทำผิด รู้จักขอภัยเมื่อทำผิด รู้จักเกรงใจผู้อื่น รักษาเวลา
5. แสดงความรับผิดชอบและมีลักษณะความเป็นผู้นำ เช่น มั่นใจในตนเอง สามารถแสดงบทบาท หรือกระทำตามหน้าที่ได้เหมาะสม ตัดสินใจได้รวดเร็ว มีปฏิภาณไหวพริบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. การช่วยเหลือผู้อื่น เช่น เสียสละเพื่อความก้าวหน้าของงานและกลุ่ม ให้กำลังใจเมื่อผู้อื่นได้รับความสำเร็จ ให้ความสะดวกในด้านต่างๆ

อรพรรณ พรสีมา (2540: 66) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกัน 3 ด้าน คือ

1. ทักษะการติดต่อสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย
 - 1.1 การสื่อสารที่ถูกต้องและเที่ยงตรง
 - 1.2 การใช้ระดับเสียงที่ถูกต้อง ภาษาสุภาพเหมาะสมกับโอกาส
 - 1.3 การแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นได้เหมาะสม
 - 1.4 การรู้จักให้กำลังใจผู้อื่น
 - 1.5 การวิจารณ์ความคิดเห็นโดยไม่วิจารณ์เจ้าของความคิด
2. ทักษะการอยู่ร่วมกันและทำงานเป็นกลุ่ม ประกอบด้วย
 - 2.1 การให้ความสำคัญและเอาใจใส่ทุกคนเท่าเทียมกัน
 - 2.2 การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 2.3 การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น
 - 2.4 การรู้จักให้กำลังใจผู้อื่น
 - 2.5 การเป็นผู้นำ – ผู้ตามที่ดี
 - 2.6 การหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้ง
3. ทักษะการควบคุมตนเอง ประกอบด้วย
 - 3.1 การทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จมีความรับผิดชอบ
 - 3.2 การปฏิบัติตามกฎระเบียบในการทำงานและรักษาเวลา
 - 3.3 การเคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ก้าวกายหน้าที่ของผู้อื่น

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544: 22 - 23) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะทางสังคม ประกอบด้วย

1. มีความเป็นผู้นำ
2. สามารถประเมินสถานการณ์ว่าตนเองควรปฏิบัติตนอย่างไร
3. มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น
4. มีการสื่อสารได้ดี ชัดเจน ตรงไปตรงมา รู้จักฟังและรู้จักโต้ตอบ
5. สามารถจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. สามารถประนีประนอมและร่วมมือกับผู้อื่นได้
7. สร้างความร่วมมือร่วมใจโดยการโน้มน้าวจิตใจคนให้มีความกระตือรือร้นในกลุ่มได้

ทาบ (Taba. 1967: 10) กล่าวถึง องค์ประกอบของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทาง

สังคมเน้นในเรื่อง

1. การทำงานกลุ่ม
2. ความสามารถในการร่วมกันอภิปราย
3. ความสามารถในการพัฒนาความคิดในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น
4. ความสามารถในการร่วมมือกันวางแผนงาน

จาโรลิเมค (Jarolimiek. 1977: 10-11) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้

ดังนี้

1. การใช้ชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. การรู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ
3. การเคารพต่อข้อตกลง
4. การรู้จักใช้โอกาสให้เหมาะสม
5. การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
6. การตระหนักถึงการสร้างสังคม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะทางสังคม ที่นักการศึกษาได้พยายามข้างต้นส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน ในเรื่ององค์ประกอบของทักษะ ทางสังคม ดังนี้คือ การปฏิบัติตน ต่อผู้อื่น การวางตัวให้เหมาะสม การมีมารยาทในสังคม การรู้จักอดทน การรู้จักรอคอย การรับผิดชอบ ต่อกลุ่ม รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา การให้ความเคารพต่อระเบียบวินัย การยินดีในความ สำเร็จของผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อให้สังคมสงบสุข

1.4 การพัฒนาทักษะทางสังคม

ในการพัฒนาทักษะทางสังคม มีปัจจัยหลายประการ ดังมีผู้ให้ความคิดเห็นไว้ดังนี้
สิริวรรณ ศรีพหล (2526: 70) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคม โดยการจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มการให้นักเรียนได้มีการอภิปรายการร่วมกันทำ โครงการและการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

สมุน อมรวิวัฒน์ (วาริ ธีระจิตร . 2530: 90; อ้างอิงจาก สมุน อมรวิวัฒน์ . ม.ป.ป.) ได้ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคมว่า การศึกษาทักษะทางสังคม กระทำโดย

1. ให้นักเรียนฝึกแสดงความคิดเห็นและวิจารณ์
2. ให้นักเรียนได้เล่าประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น
3. นักเรียนแลกเปลี่ยนและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
4. นักเรียนได้ฝึกมารยาทตามแบบวัฒนธรรมไทย
5. นักเรียนมีโอกาสแสดงออกด้วยตนเอง เช่น การแสดงบทบาทสมมติ
6. ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม
7. ฝึกการรับผิดชอบต่อระเบียบและข้อตกลงร่วมกัน
8. ฝึกการควบคุมระเบียบวินัยของตนเองและกลุ่ม

ในการสอนให้เกิดทักษะทางสังคม ผู้สอนควรระลึกอยู่เสมอว่าสังคมของเราเป็นสังคม ที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลง จึงควรจัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ โดยจัดให้ สอดคล้องกับวิธีการดำรงชีวิตของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด ทั้งผู้สอนและผู้เรียน ควรจะได้ปฏิบัติ ฝึกฝน และร่วมคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน

วารสาร รักรัก (2540: 100) ได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้ เด็กจะต้องรู้จักเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งได้แก่การควบคุมตนเองทั้งร่างกาย อารมณ์และจิตใจ การรู้จักตนเองและการช่วยตนเอง เกี่ยวกับผู้อื่น ได้แก่การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การมีน้ำใจกับผู้อื่น การมองผู้อื่นอย่างมีเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจคนอื่น การให้อภัยและเคารพสิทธิผู้อื่น ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ได้แก่การรักษาสาธารณสุข สมบัติ การรู้จักธรรมชาติ การรักษาความสะอาดของสถานที่สาธารณะ วิธีการที่จะพัฒนาทักษะทางสังคม เด็กควรลงมือปฏิบัติ การทำงานกลุ่มการเล่นร่วมกับ บเพื่อน ๆ โดยมีกฎ กติกาและข้อตกลงให้เด็ก ๆ ได้ยึดถือปฏิบัติ และให้เด็ก ๆ ช่วยกันแก้ปัญหา ร่วมกันวางแผนการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดความรัก ความเข้าใจและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เด็กมีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และปรับตัวอยู่ในสังคมได้ดีต่อไปในอนาคต

เยาเวา เดชะคุปต์ (2542: 45) ได้อธิบายเกี่ยวกับ การพัฒนาสัมพันธภาพในสังคมไว้ดังนี้ เมื่อเด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน จากการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเด็กจะพัฒนาการรู้จักการรู้จักบทบาทของสังคมในการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักคำนิยามของสังคมและของกลุ่ม และปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ด้วยดี

บุคคลที่มีบทบาทต่อการปรับตัวและการพัฒนาทางสังคมของเด็ก

1. กลุ่มเพื่อน การเล่นกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน จะเป็นการฝึกโอกาสของการอยู่ร่วมกัน และฝึกทักษะทางสังคมอื่นๆ เช่น การเป็นผู้นำ ผู้ตามการฝึกการอดทน รอคอย การแบ่งปันสิ่งของ

2. ครู เป็นตัวแทนของพ่อแม่ที่โรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก ครูจะเป็นผู้ที่ปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้เด็ก เป็นผู้ที่เด็กจะรับคำถ่ายทอดและเลียนแบบบทบาทต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะครูเป็นสมาชิกคนแรกของสังคมนอกบ้านที่เด็กจะคลุกคลีด้วย ถ้าเด็กมาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ครูจะเป็นผู้ที่ทดแทนความรักความต้องการครูจำเป็นบุคคลที่สำคัญสำหรับเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก

3. บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ได้แก่บุคคลที่มีชื่อเสียงในด้านต่างๆ ซึ่งเด็กชื่นชอบและอยากจะเป็นแบบอย่าง เช่น ดารา นักร้อง มนุษย์อวกาศและบุคคลที่มีชื่อเสียงอื่นๆ

เกรแฮม (Graham. 1960: 65) ได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาทักษะทางสังคม สรุปได้ดังนี้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะได้โดยการสอนจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนปรับพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคมที่เขาได้พบเห็นทักษะทางสังคมที่ควรจัดให้ผู้เรียน ประกอบด้วย

1. ให้ความอดกลั้นต่อบุคคลอื่นในเรื่องความแตกต่างด้านความคิดเห็น ความสามารถ เจตคติ
2. ความสามารถในการวางแผนร่วมกับผู้อื่น
3. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกระทำ
4. ความร่วมมือในการแก้ปัญหาร่วมกับผู้อื่น
5. การรู้จักแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ
6. การโต้เถียงโดยใช้เหตุผลและการนำเสนอข้อมูล

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 129-130) ได้อธิบายถึงการเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลทำให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคมได้มาก เนื่องจากเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อนนักเรียนและบุคคลในโรงเรียน แต่การสร้างสัมพันธ์ภาพในระยะนี้ยังไม่กว้างขวางนัก มักอยู่ในกลุ่มคนคุ้นเคย 1-2 คน ถ้าเป็นเพื่อนจะเป็นเพศเดียวกันยังทะเลาะกันบ่อย แต่เป็นช่วงสั้นแล้วกลับมาติดกันการเป็นตัวแบบและให้พลึงใจกับเด็กจะเป็นวิธีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่ดีให้เด็กโดยเฉพาะในช่วงเด็กเริ่มโตขึ้น อายุ 5-6 ขวบเด็กจะเรียนรู้กฎระเบียบของสังคมการเล่นตามกติกา การเข้ากลุ่มการเล่นเกมนจะสนับสนุนให้เด็กรู้จักกฎของสังคม การยอมรับซึ่งการเรียนรู้ถูกต้องจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกที่ดีเมื่อโตขึ้น

พริสเลย์ (Priostley. 1978: 91) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคมดังนี้

การฝึกทักษะทางสังคม เป็นทางหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีความสามารถในการผจญกับปัญหาต่างๆ ในสังคม ทำให้ตระหนักถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นการเตรียมตัวในการที่จะนำไปใช้กับคนอื่น การฝึกทักษะทางสังคม ได้แก่

1. การแสดงความคิดเห็น
2. ความมั่นใจในตนเอง
3. การตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของเราต่อบุคคลอื่น
4. การควบคุมอารมณ์ อดกลั้นต่อความกดดันของกลุ่ม
5. เข้าใจเจตนาของผู้อื่น
6. มีความรู้สึกที่ดีต่อการสนทนาร่วมกัน

การพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก ๆ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ได้มีส่วนร่วม กล้าแสดงออก เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้แสดงความคิดเห็น มีความมั่นใจในตนเอง และเปิดโอกาสให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อจะได้ร่วมกันคิดวางแผนงานและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รู้จักการควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึกไม่พอใจ เมื่อมีความคิดเห็นหรือทัศนคติที่แตกต่างกัน และผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในเรื่องมารยาทในสังคม การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การปฏิบัติตนเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

1.5 ความหมายของพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคม ไว้ดังต่อไปนี้

อาร์ สัตนหวิ (2535: 16) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคม ไว้ดังนี้คือ การเรียนรู้ทักษะและทัศนคติทางสังคมที่ช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ได้อย่างดีกับผู้อื่นในสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536: 10) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมนั้นๆ ยอมรับและสามารถปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง โดยที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2538: 200) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่าหมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งค่านิยมและเจตคติปฏิบัติสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่น

นกเนตร ธรรมบวร (2540: 97) ได้ให้ความหมายว่า พัฒนาการทางสังคมหมายถึง การเรียนรู้ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนรวมถึงความสามารถในการตอบสนองทางสังคมต่างๆ เช่น มารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเลือกใช้คำพูดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถในการเข้าใจสถานการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น การแก้ปัญหาต่างๆ และบทบาทสังคม

กุลยา ตันติผลาชีวะ(2546: 127) ได้ให้ความหมายว่าพัฒนาการทางสังคมเป็นพัฒนาการของความสามารถแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ให้ สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้ พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคลคนนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2546: 137) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีทักษะการปรับตัวในสังคม คือ สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตน ร่วมมือกับผู้อื่นมีความรับผิดชอบ ความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักกาลเทศะ สำหรับเด็กหมายความว่ารวมถึง ความสามารถในการช่วยตัวเองในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้น พัฒนาการด้านสังคมยังเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ คุณธรรมและเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านสติปัญญาทำให้รู้จักแยกแยะความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและความสามารถในการเลือกดำรงชีวิตในทางสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย

วาโร เฟ็งสวสดี (2549: 58) ได้อธิบายเกี่ยวกับเด็กวัยปฐมวัย (อายุ 3 - 6 ปี) จะสนใจสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบทำตามและเลียนแบบผู้อื่น จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเด็กวัยนี้จะแสดงอารมณ์ต่างๆ อย่างเปิดเผย

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์(2550: 91) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็กในการช่วยเหลือตนเองและสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ปรับตัวในการเล่นหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำหน้าที่ตามเวลา มีความรับผิดชอบ รู้กาลเทศะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

อิงลิช (English. 1958: 508) ได้ให้ความหมายว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น หรือพฤติกรรมที่แสดงออกโดยการได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคมที่มีรูปแบบแล้ว เช่น ครอบครัว

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1968: 228) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่าหมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ เพื่อเข้ากับสังคมได้ และการที่เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดีเพียงใด

สรุปความหมายของพัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้และการปรับตัวเข้ากับสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ สามารถ พูดสื่อสาร เข้าใจผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง มีมารยาทในสังคม รู้จักปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์ รักษากฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกัน ทำให้เป็นที่ยอมรับและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.6 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เด็ก ๆ มีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ ครูผู้ปกครองที่ใกล้ชิดเด็กปฐมวัย จำเป็นจะต้องศึกษาพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อมีความเข้าใจความเจริญงอกงามของเด็ก และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เหมาะสมกับวัยทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีหลายทฤษฎีดังต่อไปนี้

1.6.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson)

เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย อีริกสันได้อธิบายถึงขั้นตอนการพัฒนบุคลิกภาพและองค์ประกอบที่เป็นผลต่อพฤติกรรมของเด็กไว้ดังนี้

1. ความไว้วางใจ (The Sense of Trust) เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในช่วงปีแรกของชีวิต (0-18 เดือน) เกิดขึ้นจากการรับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานอย่างเหมาะสม ความรู้สึกไว้วางใจนี้จะไม่ถูกทำลายจากสิ่งแวดล้อมภายนอก แต่ถ้าหากเด็กพัฒนาความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้อื่นขึ้น เด็กจะมีความก้าวร้าวต่อผู้อื่นและต่อโลก

2. ความเป็นตัวของตัวเอง (The Sense of Autonomy) หลังจากความรู้สึกไว้วางใจได้ถูกสร้างขึ้นมาแล้ว เด็กจะมีพลังงานในตัวเองมากมายที่จะใช้ในสองปีต่อมา (19 เดือน - 3 ปี) เพื่อแสดงให้เห็นว่า เขามีจิตใจและความตั้งใจของตนเอง เด็กจะรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง และในทางตรงกันข้ามเด็กจะรู้สึกขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และรู้สึกกลายถ้าหากประสบความล้มเหลว

3. ความคิดริเริ่ม (The Sense of Initiative) เมื่อเด็กได้สร้างความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองในช่วงระยะหนึ่ง เด็กอายุ 4-5 ขวบ ต้องการค้นหาความสามารถของตนเอง รู้จักวางแผน ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ถ้าเด็กไม่ประสบความสำเร็จจากการทำงาน หรือไม่มีโอกาสได้คิด เด็กก็จะไม่มีโอกาสพัฒนาทักษะและจะมีชีวิตอยู่ด้วยความรู้สึกล้มเหลว วัยนี้เป็นวัยที่เด็กใช้จินตนาการ กระตือรือร้น ชอบสงสัยสิ่งต่าง ๆ อาจจะมีการปะทะกันทางด้านร่างกาย ถ้ามีผู้เข้ามาขัดขวาง

4. ความรู้สึกในหน้าที่และความสำเร็จ (The Sense of Duty and Accomplishment) เกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุประมาณ 6 ขวบจนถึงวัยรุ่น เด็กต้องการมีส่วนร่วมในการทำงานจริงๆ ที่เขาสามารถทำให้สำเร็จได้ เด็กต้องการทำให้ได้ดี เด็กจะกลายเป็คนกตัญญู ลืต นักใช้เครื่องมือจะพัฒนาทักษะทางสังคมโดยการทำงานใกล้ชิดกับผู้อื่นปัญหาอย่างหนึ่ง คือถ้าหากเด็กไม่ประสบความสำเร็จในขั้นนี้ เด็กจะรู้สึกมีปมด้อยกว่าเด็กอื่นๆ อีริกสันกล่าวไว้ว่า ถ้าหากเด็กทำงานมากเกินไป เด็ก อาจจะกลายเป็นคนที่มีลักษณะประนีประนอมยอมตามผู้อื่นหรือตกเป็นทาสของเทคนิควิธี(Erikson. 1963)

ขั้นตอนของพัฒนาการ จะมีความเชื่อมโยงต่อกัน เด็กจะต้องพัฒนาคุณลักษณะในแต่ละขั้นตอนจนเป็นที่พึงพอใจ ก่อนเกิดพัฒนาการขั้นต่อไป พัฒนาการของบุคคลจะเริ่มตั้งแต่ทารกที่มีความไว้วางใจบุคคลรอบข้าง จนถึงผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์

1.6.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของซัลลิแวน (Sullivan)

ซัลลิแวน (Dinkmeyer. 1965: 150-151; citing Sullivan. n.d) ได้อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น จะอยู่ในขั้นวัยเด็กเล็กและเด็กโต สรุปได้ดังนี้ต่อไปนี้

1. วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2 -4 ปี เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นกว้างขวางขึ้น เนื่องจากจะมีทักษะด้านการเคลื่อนไหวและทางภาษาสูงขึ้น เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นที่จะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นคงและปลอดภัย

2. วัยเด็กโต (Juvenile Era) อายุ 4 – 11 ปี เด็กจะเริ่มรู้จักว่าตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น มีเป้าหมายของตนเอง เริ่มมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่คนอื่น ๆ มีการแข่งขัน การประนีประนอม รู้จักสถานะของตนเองจากความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่เข้าอยู่ร่วม

1.6.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ ฮาวิกเฮอร์สท (Havighurst)

ฮาวิกเฮอร์สท (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2528: 77 - 78; อ้างอิงจาก Havighurst. n.d.) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอิริคสันเกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของบุคคลโดยเขาได้อธิบายว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นม้งานประจำวัน เป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำ ในช่วงนั้นๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์สทได้เสนองานตามขั้นพัฒนาการทางสังคมในปฐมวัย คือ

1. เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคมและกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครูและสิ่งต่างๆ ที่เด็กเกี่ยวข้องด้วย

2. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและบุคคลอื่นรวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

3. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

1.6.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1977: 22 - 27) ได้อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้มนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรง (Direct Experience) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และโดยอ้อม (Indirect Experience) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น หรือการเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Through Modeling) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการอาศัยกระบวนการสังเกต (Observational Learning Process) การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. กระบวนการสนใจ (Attentional Process) เป็นกระบวนการเลือก และรับ รู้ ลักษณะของพฤติกรรมที่สำคัญของตัวแบบ โดยผู้สังเกต จะต้องให้ความสนใจ และรับรู้ลักษณะที่สำคัญให้ถูกต้องแล้วนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาสรุปรวบรวมไว้เป็นขั้นตอนเพื่อให้ง่ายต่อการ จำ ซึ่งความสนใจนี้จะทำให้สามารถจำแนกพฤติกรรมที่สำคัญออกจากพฤติกรรมอื่นของตัวแบบได้ การรับรู้จะเกิดขึ้นได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสนใจจากตัว ผู้สังเกต ได้แก่ ความสามารถในการสังเกต การรับรู้ การแปลความ การรวบรวมสิ่งต่างๆ ที่ได้จาก การสังเกต หรือจากโครงสร้าง และลักษณะของตัวแบบ ได้แก่ ความชัดเจน ความซับซ้อน ความ น่าสนใจของตัวแบบ รวมทั้งองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพระหว่างตัวแบบกับผู้สังเกต

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) เป็นกระบวนการของการจำ เป็นการ รวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตไว้ในระบบความจำในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic Forms)อันได้แก่ จินตภาพ (Image) และภาษา (Verbal) เมื่อบุคคลได้เห็นพฤติกรรม ของตัวแบบที่ ตนสนใจ การรับรู้จะเกิดขึ้น และเมื่อพฤติกรรมสิ้นสุดลง มโนภาพของพฤติกรรมดังกล่าวจะยังคงอยู่ ในความทรงจำ และจะถูกดัดแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งสามารถจดจำได้ง่ายและนานกว่า

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process)เป็นกระบวนการแปลง สัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้จะถูกต้องหรือใกล้เคียงกับ ตัวแบบหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกต และความสามารถที่มีอยู่ในบุคคลนั้น

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) การเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ใน สังคมนั้น มนุษย์ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนได้รับรู้มาทั้งหมด แต่จะเลือกพฤติกรรมของตัวแบบ ที่ก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินพฤติกรรมของ ตัวแบบจึงเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ทำให้ตนพึงพอใจและปฏิเสธสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วยหรือไม่พึง พพอใจ

1.6.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวทสกี้ (Vygotsky)

ทฤษฎีของไวทสกี้จะเน้นว่า สังคม วัฒนธรรมและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มี ผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของเด็กรากฐานของทฤษฎีสติปัญญาสังคม (Sociocognitive Theory) คือพัฒนาการทางสติปัญญาเกิดจากการมีสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการภายในที่เด็กได้เกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์กับสังคมเป็น ฐานจะเน้น กระบวนการคิด การก่อให้เกิดวุฒิภาวะ (Mature)

ทฤษฎีของไวทสกี้ กล่าวถึงกรอบวิธีการ กระบวนการพัฒนาการคิดของเด็กแต่ ละคนไม่เหมือนกัน พัฒนาการใช้เวลาต่าง กัน สภาพแวดล้อมก็ต่างกัน พัฒนาการทางการคิดของ เด็กแต่ละคนเป็นผลจากการที่เด็กผ่านกระบวนการทางสังคมเป็นพื้นฐาน

สรุปได้ว่าทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็ก สามารถแสดงความรู้สึก และพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ สามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ให้เกิดการเรียนรู้ในการเข้าสังคม การจัดกิจกรรมเล่นและทำงานเป็นกลุ่ม เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการทางสังคม

1.7 แนวทางการส่งเสริมทักษะทางสังคม

การส่งเสริมทักษะทางสังคมมีความสำคัญมากในการจัดกิจกรรม ให้กับเด็ก ได้มีผู้ให้คำอธิบายในการส่งเสริมทักษะทางสังคม ดังต่อไปนี้

ประมวญ คิคคินสัน (2527: 107) ได้อธิบายเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะทางสังคม ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องกัน ทำให้เด็กเกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ไม่เบื่อหน่าย โดยจัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังและกิจกรรมผ่อนคลายสลับกัน
2. การเสริมแรง เสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม สังคมยอมรับคำชมเชยของครูมีค่าสำหรับเด็กมาก ควรพูดให้ชัดเจนว่าเด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างไร

เทียมใจ พิมพ่วงศ์ (2541: 23) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคม ได้ดังนี้

1. การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ บูรณาการทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยใช้เนื้อหาเหมือนเดิม แต่จะเน้นกระบวนการเรียนการสอนและเทคนิควิธีที่ช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมไปด้วยขณะที่เรียนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต และให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง และจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาการทำงาน การหาความรู้ รวมทั้งเหตุการณ์ในชีวิตจริงด้วย
2. การจัดกิจกรรม ผูกทักษะทางสังคมโดยตรงแยกจากการเรียนการสอนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตของนักเรียน เช่น การฝึกประชาธิปไตยในโรงเรียน การให้นักเรียนได้รับผิดชอบทำงานส่วนรวมของชั้นเรียนหรือโรงเรียน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การพานักเรียนไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญ การอยู่ค่ายพักแรม การให้นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบต่างๆ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 74 - 75) การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเป็นทักษะทางสังคมด้านมนุษยสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กต้องได้รับการกระตุ้นให้รู้จักเล่นกับเพื่อน สัมพันธ์กับเด็กอื่น ผู้ใหญ่อาจพาเด็กไปเล่นกับเพื่อนหรือพาเพื่อนมาเล่นกับเด็กที่บ้าน โดยเฉพาะบ้านที่มีลูกคนเดียว การให้เด็กอยู่กับผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้การมีส่วนร่วม การแบ่งปัน การตอบสนองความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การเรียนรู้เป็นการสร้างพฤติกรรมชอบสังคมให้เกิดขึ้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2544: 31-35) ได้อธิบายเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กทำได้ดังนี้

1. การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อยๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อย โดยการเสริมแรงทางบวก เช่น การพูดชมเชย การให้กำลังใจ
2. การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้ตัวแบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดี เด็กจะจดจำและเลียนแบบตาม เด็กชอบเลียนแบบตามผู้ที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อ แม่ ครู ญาติพี่น้อง เพื่อน นักร้อง นักแสดง
3. การให้สัญญาเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่าเด็กควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้าเป็นการให้สัญญาเตือนก่อนที่เด็กจะทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ธนาภรณ์ ธนธีรพันธ์(2549: 19-21) เด็กทุกคนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาสัมพันธภาพอย่างเหมาะสม โดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในการทำงานหรือการเล่นจะทำให้เด็กพัฒนาการปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับและทำงานหรือเล่นร่วมกับเพื่อนด้วยการสร้างมิตรภาพต่อกัน แก้ปัญหาร่วมกันและรับรู้ความรู้สึกของเพื่อนนำไปสู่การส่งเสริมเด็กให้รู้จักการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเรียนรู้บทบาทตนเองว่าควรจะมีปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่อเด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งเป็นการพัฒนาสัมพันธภาพจากบ้านสู่โรงเรียนและสังคมรอบตัว เด็กปฐมวัยเมื่อเริ่มเข้าสู่โรงเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลกว้างขึ้น การส่งเสริมให้เด็กมีสัมพันธภาพกับเพื่อนจะทำให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ ได้ ดังนั้นครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพของเด็ก โดยการให้เด็กร่วมกิจกรรมกับเด็กคนอื่น กิจกรรมที่จัดควรเอื้อให้เด็กทำร่วมกัน เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสามารถส่งเสริมให้เด็กมีสัมพันธภาพ เพื่อนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางสังคม

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2550 : 34) พัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กจากความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดภายในครอบครัวที่ต้องการพึ่งพาตนเอง และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นเด็กปฐมวัยมีความสามารถตามวัยที่จะช่วยเหลือตนเองได้ดี ชอบอิสระมีความมั่นใจในตนเอง สนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้นและเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีอารมณ์แปรปรวนง่าย ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้ รับการปลูกฝังลักษณะพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ได้แก่ การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น พร้อมเรียนรู้ รู้จักบทบาทของตนเอง มีระเบียบวินัย การแสดงพฤติกรรมในสังคมได้เหมาะสม การช่วยเหลือตนเอง วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทางสังคมให้ได้ผลดีควรเป็นการจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์จากบุคคลและตัวแบบ ซึ่งอาจเป็นตัวละครจากนิทาน ให้เด็กแสดงบทบาทสมมติการเล่นในกลุ่มที่มีกฎกติกา และการทำงานกลุ่ม กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางพฤติกรรม อย่างอิสระ มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกับกลุ่มคน เพื่อให้เด็กได้ปรับตัวแสดงพฤติกรรมในสังคมได้เหมาะสม

สรุปได้ว่าการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับเด็กๆ สามารถส่งเสริมได้ตลอดเวลา โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งการเล่น และให้เด็กได้ร่วมงานกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ให้ช่วยเหลือกัน รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาของห้องเรียนมีการประนีประนอมกัน กล้าแสดงออก และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมารยาทในสังคม รู้จักขอโทษและขอบคุณ กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะทางสังคม ทำให้เด็กรู้จักการวางตัวได้ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

งานวิจัยภายในประเทศ

ทวีศักดิ์ ยูซุบ (2546) ได้ศึกษางานผลการให้ประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษาที่มีต่อทักษะทางสังคมและความสามารถทางภาษาของนักเรียนอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนอนุบาลที่ได้รับประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษา มีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งกลุ่มระดับสติปัญญาสูงและสติปัญญาต่ำ ส่วนนักเรียนอนุบาลที่ได้รับประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษา มีความสามารถทางภาษาไม่ต่างจากนักเรียนอนุบาลที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งกลุ่มระดับสติปัญญาสูงและกลุ่มสติปัญญาต่ำ

ปัทมา บรรเทจิตร (2548) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนของเด็กออทิสติก โดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบกับการสื่อด้วยภาพ กลุ่มตัวอย่างคือเด็กออทิสติก 1 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อน โดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทย ประกอบกับการสื่อด้วยภาพ มีทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนสูงขึ้น

วรารณ ปานทอง (2548) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหัตถกรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่าในแต่ละช่วงสัปดาห์เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนและหลังการทดลอง

อโนชา ธีรธำรง (2550) ได้ศึกษาการใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ทักษะทางสังคมของเด็ก ปฐมวัย หลังผ่านกิจกรรมรูปแบบกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้แล้วมีทักษะทางสังคมโดยรวมและจำแนกรายทักษะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง

อัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล (2552) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีทักษะทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผจงจิตต์ ช่างมงคล (2553) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ด้วย กิจกรรมพับกระดาษที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมพับกระดาษสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมพับกระดาษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรรณภรณ์ มะลิรัตน์ (2554) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มของเด็กปฐมวัย มีระดับคะแนนทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน

งานวิจัยต่างประเทศ

แอมไมดอน (Amidon. 1967: 161-166) ได้ศึกษาแบบวิเคราะห์กิริยาร่วมทางวาจาของแฟลนเคอร์ ผลการวิจัยพบว่า การใช้อิทธิพลในการเรียนแบบ บทบาทอ้อมในการสอน ซึ่งได้แก่ การยอมรับฟังความรู้สึกของเด็ก ยกย่อง ชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การถามคำถาม จะทำให้เด็กกล้าแสดงออกเชื่อมั่นในตนเองและประสบความสำเร็จในการเรียนสูง ลักษณะการเรียนการสอนเป็นแบบการบรรยาย การวิจารณ์และการออกคำสั่ง

แมรี่(Mary. 1981: 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์และวิธีการเข้ากลุ่ม เพื่อนรวมทั้งความรู้สึกและการเข้ากลุ่มไม่ได้ ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมากมีปฏิสัมพันธ์มากกว่า และใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธี และวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วได้ผลน้อยกว่าจะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อน ในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

เคโกะ (Keiko. 1990: 415) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของผลการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม และโปรแกรมทักษะการแก้ปัญหาที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และพฤติกรรมการแก้ปัญหานักเรียนในระดับประถมศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมและโปรแกรมทักษะการแก้ปัญหา และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติมีสัมพันธภาพกับเพื่อนและพฤติกรรมการแก้ปัญหาลดลงแตกต่างจากก่อนได้รับการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โจ แอนนา (Jo Anna. 2001: Online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์กับทักษะทางสังคมและความเหงาผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารโดยใช้คอมพิวเตอร์สื่อมีความสัมพันธ์กับระดับความเหงาสูง

เว็บสเตอร์ และรีด (Webster; & Reid. 2004: 96-113) ได้อธิบายว่าความสามารถของเด็กปฐมวัยในการจัดการกับอารมณ์ และสร้างสัมพันธภาพเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จในการอ่านและการเรียนขั้นที่สูงขึ้นเด็กที่มีความสามารถทางสังคมดีจะมีความสำเร็จในการเรียนได้ดีกว่าเด็กที่มีความสามารถทางสังคมต่ำ

மாகาเรทท์ (Magaret. 2008: 957) ได้ศึกษาพฤติกรรมสังคมและอารมณ์ของเด็กปฐมวัยพบว่าเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมตั้งแต่ 12 - 36 เดือน มีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาพฤติกรรมสังคม - อารมณ์ในวัยประถมศึกษาหรือวัยเรียน โดยผู้ปกครองจะเป็นผู้ประเมินแบบสอบถาม และผู้ปกครองจะประเมินอีกครั้งในช่วงอายุ 6 ปี พบว่าผู้ปกครองที่รายงานถึงความวิตกกังวลของพฤติกรรมเด็กมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยสรุปได้ดังนี้ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยมีวิธีการและกิจกรรมที่หลากหลาย ที่จะทำให้เกิดทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วม กับผู้อื่น ทั้งการเล่น การทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเด็กสามารถทำได้ดีโดยการได้รับการแนะนำและเป็นต้นแบบที่ดีของครู ผู้ปกครอง และผู้ใกล้ชิดกับเด็ก

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

2.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

มีผู้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

ศิลป์ พีระศรี (2531: 491) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ คือการสร้างสิ่งที่ไม่เคยมีให้เกิดขึ้นอย่างพระเจ้าสร้างโลกกว่าเฉพาะทางศิลปะ ถ้ากล่าวถึงสิ่งที่เกิดขึ้นก็ หมายถึง ศิลปะนั่นเอง แต่ต้องเข้าใจว่าไม่ได้หมายความว่าเฉพาะส่วนการดำเนินวิธีทำเท่านั้น ส่วนสำคัญหมายถึง มโนภาพที่นึกเห็นของศิลปินซึ่งเกิดจากสิ่งบังตาใจเรื่องใดๆ ที่ปลุกประสาทอินทรีย์ของศิลปินให้เกิดปัญหาความคิดและความรู้สึกสะท้อนใจขึ้นในการสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวของมนุษย์ตั้งแต่เกิด เด็กๆ ก็เริ่มต้นการสร้างสรรค์ด้วยการพยายามทำเสียงที่มีคนสอนให้พูด การพยายามสร้างรูปแบบตามความเข้าใจ เช่น การวาดภาพของบ้าน คน ภูเขา หรือวาดของเล่นต่างๆ ที่เด็กแสดงออก ก็คือ การสร้างสรรค์ศิลปะตามแนวและวุฒิภาวะของเด็กนั่นเอง

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 173) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กิจกรรมศิลปศึกษาเป็นกิจกรรมสำคัญในหลักสูตร และการเรียนการสอนในชั้นเด็กปฐมวัย ศิลปะช่วยให้เด็กเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน การศึกษาทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติด้าน ศิลปะ จะช่วยให้ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 55) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

- ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นไม่คิด หรือมองข้ามเป็นความคิดหลากหลาย คิดไวกว้างไกล เน้นปริมาณและคุณภาพ อาจเกิด จากความคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ๆ กับประสบการณ์เดิมให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหา และเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

- ศิลปะ เป็นกระบวนการพื้นฐานของมนุษย์และช่วยให้มนุษย์ได้สำรวจ ทดลองและค้นพบ รวมตลอดถึงแสดงออกซึ่งความคิดที่พัฒนาขึ้น
- ศิลปะ เป็นแนวทางที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปของภาพหรือสิ่งของที่เด็กจะสามารถและเห็นได้เด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน
- ศิลปะเด็ก หมายถึง การแสดงออกอย่างอิสระเสรี เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ สร้างเสริมศิลปะนิสัยและพื้นฐานรสนิยมที่ดีๆ ให้แก่เด็กๆ ไม่ใช่เพื่อรางวัล คะแนนหรือผลตอบแทนทางวัตถุใดๆ ทั้งสิ้น

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2536: 12) ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของศิลปะ ดังนี้ศิลปะเป็นมูลฐานสำคัญสามารถใช้สนับสนุนการดำรงชีพให้เป็นสุขศิลปะยังส่งเสริมการแสดงออกถึงอารมณ์ ความคิดและประสบการณ์ เช่นความรัก การเกิด การตาย การขัดแย้งของสังคมศิลปะอาจจะแสดงออกถึงคุณค่าของชีวิตในสังคม หรือปัญหาของสถานภาพต่างๆ ของสังคม เช่น ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ความขัดแย้งในโลก ศิลปะอาจจะสะท้อนหรือตอบสนองความต้องการของสังคม เช่น ความต้องการที่อยู่อาศัยในเมือง จึงมีการสร้างตึกระฟ้าขึ้น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ช่วยสร้างสัมพันธ์ระหว่างความคิด สายตา และการใช้มือให้ประสานสัมพันธ์กันได้อย่างคล่องแคล่วปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามต่างๆ สร้างเสริมบุคคลให้สามารถสร้างสรรคงานที่มีคุณค่าต่อชีวิตและสังคมต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2546: 58) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การตัด-ปะ การพิมพ์ภาพการร้อยการประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ

มะลิฉัตร เอื้ออานนท์ (2545: 173) ได้ให้ความหมายว่า กิจกรรมศิลปะจะช่วยพัฒนาความพร้อมในตัวเด็ก ความคล่องแคล่วในการใช้ความคิด สายตา และมือให้ประสานสัมพันธ์กัน ความพร้อมนี้จะเป็พื้นฐานขั้นต้นให้เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างสูงสุดตามศักยภาพของเขา

วรางคณา กันประชา (2548: 25) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ ดังนี้ศิลปะเป็นแนวทางในการแสดงออกทางความสามารถของเด็ก รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดโดยการถ่ายทอดผลงาน รูปภาพหรือสิ่งของ เด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นการสื่อสารความคิดความรู้สึกต่างๆ ที่เด็กได้เห็น ได้รับรู้ โดยใช้จินตนาการและประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน

ปีเตอร์สัน (Peterson. 1958: 101) ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ดังนี้ เด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออกทางด้านความคิดและความรู้สึกต่างๆ ศิลปะเป็นกิจกรรมในการแสดงออกของเด็ก สามารถถ่ายทอดความรู้สึก ความเข้าใจ บุคลิกภาพ และความ เป็นอิสระของเด็กออกมาได้ ซึ่งได้ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์และจินตนาการของเด็ก

กู๊ด (Good.1973: 38) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมที่มีความมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจและการมีทักษะเพื่อสร้างเป็นผลงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็ก ได้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ได้มีอิสระในการคิดวางแผนงานด้วยตนเองและร่วมทำงานกับผู้อื่น ทำให้เกิดทักษะทางสังคม ปลูกฝังความมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือและสายตาให้ทำงานประสานสัมพันธ์กัน ทำให้เด็กมีความสุขและช่วยผ่อนคลายสบายใจในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย

2.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีกิจกรรมในการจัดให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติอย่างหลากหลาย เด็กทุกคนมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งยังช่วยพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน จึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก ดังมีผู้กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์แบบกลุ่ม ไว้ดังต่อไปนี้

ซัลลิแวน (ศุภาวดี บุญญวงศ์ 2527: 2; อ้างอิงจาก Sullivan. 1958) ได้อธิบายความสำคัญไว้ว่า ลักษณะกิจกรรมกลุ่ม หรือการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การทำงานที่มีสมาชิกในกลุ่ม มีการวางแผนร่วมกันกับผู้นำกลุ่ม และผู้นำกลุ่มจะทำหน้าที่ประสานงาน ให้คำปรึกษาแก่สมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ บรรยากาศในกลุ่มมีความเป็นกันเอง เป็นมิตรต่อกันและมีความเป็นประชาธิปไตย

เคมพ์ (Kemp. 1964: 24-25) ได้อธิบายไว้ว่า กลุ่มหมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป รวมกันอยู่ที่แห่งหนึ่ง มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งการใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา (Verbal and Nonverbal) มีผู้นำและสมาชิก หรืออาจจะไม่มีผู้นำก็ได้ มีการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependent) มีประโยชน์ร่วมกัน มีความพอใจ มีการยอมรับและให้ความเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกรักตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2533: 140) ได้กล่าวถึงความสำคัญว่า ศิลปะสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการตามวัยของเด็กในด้านต่างๆ ปัจจุบันแนวคิดในระบบการศึกษาศิลปะส่วนใหญ่จะไม่เน้นที่ทักษะหรือผลสำเร็จของตนเองเน้นสิ่งที่เด็กจะได้รับระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อหรือเครื่องมือเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการต่างๆ

วิรัตน์ พิชญ์ไพพบูลย์ (2536: 2 - 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ว่า กิจกรรมศิลปะจะช่วยพัฒนาความพร้อมในตัวเด็ก โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์และความคล่องในการใช้ความคิด สายตาและมือให้ประสานสัมพันธ์กัน ความพร้อมนี้จะเป็นพื้นฐานขั้นต้นให้เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างสูงสุดตามศักยภาพของเขา กิจกรรมศิลปะก่อให้เกิดความเจริญเติบโตพัฒนาขึ้นในตัวเด็กให้ได้สมดุลทุกด้าน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถ ในการปฏิบัติงานในวิชาชีพสาขาต่างๆ ตามความถนัดและความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539: 15) ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างๆ เป็นเครื่องมือ

จรัส คำภารัตน์ (2541: 12-14) ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ดังนี้ กิจกรรมศิลปะเป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้กับเด็ก พัฒนาความคิดของเด็กและเยาวชน เด็กจะมีความสามารถในการคิดสังเคราะห์ มีอารมณ์สุนทรีย์ มีความสุภาพอ่อนโยน มีความสุข สนุกสนาน รื่นเริง เห็นคุณค่าของความงาม กล้าแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตน

เบญจา แสงมลิ (2545: 62 -63) ได้ให้ความสำคัญว่า กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตด้านสังคม เด็กรู้จักการแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ ความคิดเห็น การตัดสินใจ การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น ความรู้สึกของผู้อื่น เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตาม การร่วม มือกัน การควบคุมตนเอง เด็กเรียนรู้คำพูดที่เหมาะสม ส่งเสริมความเจริญเติบโตด้านร่างกาย การประสานสัมพันธ์ทางมือและตา สร้างเสริมการควบคุมกล้ามเนื้อ นำไปสู่การเขียนลายมือ การเลือกรูปทรง การเลือกสีและพิจารณาขนาดของวัตถุ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2551: 56) ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ส่งเสริมอิสระภาพในการทำงาน ในขณะเดียวกันเด็กก็สามารถเปลี่ยนความคิดของตนเองกับเพื่อนๆ ได้
2. เด็กมีสุนทรีย์ภาพต่อสิ่งแวดล้อม รู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ส่งเสริมให้รู้จักสังเกต
3. เด็กเกิดความพอใจและสนุกสนาน การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน เป็นโอกาสที่เด็กแสดงออก ซึ่งความคิดของเขาและเป็นการพัฒนาภาษาไปด้วย

วัฒนา ปุญญฤทธิ์และคณะ (2553: 1-2) ได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของกิจกรรมศิลปะ ดังนี้กิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัยนั้น เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็ก เด็กได้รับประสบการณ์สำคัญ ทั้งประสบการณ์ทางร่างกาย ทางอารมณ์ -จิตใจ ทางสังคมและสติปัญญา นักวิชาการบางท่านถึงกับแสดงความคิดเห็นว่ากิจกรรมศิลปะนั้น เปรียบเสมือนจตุรัสแห่งการเรียนรู้ของเด็ก พัฒนาความคิด การทำงานตามลำพังอย่างมีสมาธิ การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์แบบกลุ่ม ที่มีต่อเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำกิจกรรมร่วมกับ กลุ่ม รู้จักหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม เข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ในการแสดง ความคิดเห็นร่วมกัน ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่ดีและเหมาะสมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กปฐมวัย อีกทั้งได้พัฒนากล้ามเนื้อมือ การประสานสัมพันธ์ ระหว่างมือกับสายตา ทำให้การทำงานคล่องแคล่ว สร้างผลงานเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

2.3 คุณค่าของกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

ได้มีผู้ที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคุณค่าของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก ไว้ดังนี้

วัฒนา ปุณณฤทธิ์ และคณะ (2553) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมศิลปะที่นำมาสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัย จะนำมาใช้ใน 2 ลักษณะคือ

1. เพื่อให้ใช้ในการพัฒนาการทำงานของอวัยวะส่วนต่างๆ ในการทำงานประสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้มีทักษะโดยเฉพาะการทำงานของกล้ามเนื้อและการทำงานประสานสัมพันธ์เพื่อเป็นพื้นฐานของการเรียนต่อไป

2. คุณค่าในธรรมชาติของศาสตร์ของศิลปะ คือ การพัฒนาด้านการคิด การสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การถ่ายทอดประสบการณ์ ออกมาในรูปของการสร้างสรรค์ นอกจากนั้นในปัจจุบันได้มีผู้นำกิจกรรมศิลปะไปเป็นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยในเรื่องอื่นๆ ทำให้คุณค่าของกิจกรรมต่อการนำไปใช้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น

- การพัฒนาพฤติกรรมในการทำงานอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า
- การพัฒนาการทำงานอย่างเป็นกระบวนการ
- การพัฒนาคุณลักษณะด้านการคิดสร้างสรรค์
- การพัฒนาให้เป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
- การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ได้แก่ การมีวินัย ความรับผิดชอบ
- การขยัน การประหยัด การเอื้อเฟื้อ ความสามัคคี
- การพัฒนาด้านจิตใจและสุนทรียภาพ
- การใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์
- พัฒนาภาษาในการอธิบาย สื่อสารกับผู้อื่น
- การสื่อสารจากความคิด สู่การกระทำและสร้างสรรค์ผลงาน

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2536: 3-4) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณค่าของกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์ไว้ดังนี้

การเข้าใจและเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบัน ก่อให้เกิดความสุขใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของชาติ ศิลปศึกษาสามารถส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กได้เป็นพิเศษ กล่าวคือ วิชาประวัติศาสตร์ศิลปะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจศิลปะ เด็กได้มีโอกาสศึกษาวัฒนธรรมที่ตึงามต่อเนื่องกันจากโบราณถึงปัจจุบันแม้ในเด็กเล็กศิลปศึกษาก็มีส่วนเข้าไปช่วยส่งเสริมศิลปศึกษามีวิชาหลายสาขามีกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถจัดให้เหมาะสมกับวัยได้เช่น ให้เด็กเขียนภาพสิ่งแวดล้อมของตน เรียนรู้วัฒนธรรมและความงามต่างๆ ที่ใกล้ตัว ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถขยายให้กว้างต่อไปได้ตามความสามารถและความถนัดของเด็ก

ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของความงามทั้งในธรรมชาติและในศิลปะ มนุษย์สามารถรับรู้เกี่ยวกับความงามในสิ่งแวดล้อม มนุษย์จึงควรเรียนรู้ และได้รับการส่งเสริมด้านสุนทรียภาพ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในความงามอันเป็นรากฐานของความดีทั้งหลาย กิจกรรมศิลปะจึงมีคุณค่าและจำเป็นสำหรับการสร้างบุคคลให้มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อสังคม ส่งเสริมให้บุคคลเกิดความนิยมในความงามของสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างความเป็นระเบียบ และรักษาความสมดุลของธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัญหาของสังคมในโลกปัจจุบัน ศิลปศึกษามีวิชาที่ช่วยสนับสนุนเป็นพิเศษในสิ่งต่างๆ ดังที่ได้กล่าวแล้ว

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542: 107) ได้ให้คำอธิบายว่า ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาเป็นรูปภาพ หรือสิ่งของที่เด็กสามารถมองเห็นได้ เด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน การจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่เด็กช่วยให้เด็กมีโอกาสค้นคว้า ทดลองและสืบเสาะหาความรู้ ความคิดของตนเองให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเขาได้ การสังเกตและเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือ ประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ รูปร่าง สี และมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคมจากการแบ่งปันอุปกรณ์ที่ใช้แบ่งหน้าที่การรับผิดชอบดูแลทำความสะอาดเก็บของใช้อุปกรณ์เข้าที่เรียบร้อย

พระพงษ์ กุลพิศาล (2545: 45) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ไว้ว่า กิจกรรมศิลปะจะช่วยเสริมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กเล็กๆ ได้เป็นอย่างดี เสริมการเรียนรู้เชิงสังเคราะห์ ส่งเสริมให้เด็กได้รวบรวมประสบการณ์สัมผัสเข้ามาจัดรวมกันอย่างเป็นเอกภาพ เช่น เด็กวาดภาพ ก็จะนำเอาประสบการณ์ย่อยๆ ของเส้น สี รูปร่างต่างๆ มาประกอบเข้าด้วยกันตามความรู้สึก และจินตนาการของตนเอง หรือเพื่อให้เด็กใช้เศษวัสดุที่มีรูปร่างสีสนัต่าง ๆ มาประกอบกันให้เกิดเป็นรูปทรงตามความรู้สึกและจินตนาการ

วรตัญ จีระเดชากุล (2551: 185 - 186) ได้อธิบายคุณค่าของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

ศิลปะและกิจกรรมสร้างสรรค์ คือ สิ่งที่จะช่วยเป็นแนวทางให้เด็กได้แสดงความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาในรูปของกิจกรรมที่เด็กมีจินตนาการ กิจกรรมเหล่านั้นอาจอยู่ในรูปของวัตถุสิ่งของหรือรูปภาพ ซึ่งเด็กจะใช้ศิลปะเป็นสื่ออธิบายในสิ่งที่เขาได้กระทำได้ประดิษฐ์ขึ้น การจัดประสบการณ์โดยให้โอกาสแก่เด็กจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักค้นคว้า ทดลอง และสืบเสาะหาความรู้ของตนเองให้แก่ผู้อื่นและสิ่งที่อยู่รอบตัว เป็นการพัฒนาความคิด การสังเกต เพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความรับผิดชอบเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

การที่เด็กได้ฝึกหัดกระทำกิจกรรมสร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการของระบบกล้ามเนื้อ ระบบประสาท มีความสัมพันธ์ระหว่างอวัยวะ ร่างกาย และสมอง นำไปสู่ทักษะของการเรียน การอ่านและการเขียนได้อย่างดีด้วย

จากการที่มองเห็นว่าศิลปะและกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเด็กหรือผู้ปกครองควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ไว้ให้เด็ก เช่น สีชนิดต่างๆ เศษผ้า เศษวัสดุ กระดาษสี กรรไกร กล้องกระดาษ เชือกหรือด้าย เปลือกหอย ใบไม้ เป็นต้น เพื่อให้เด็กเลือกใช้เลือกประดิษฐ์ตามความคิดและจินตนาการของเด็กเอง

พิจิตรา เกษประดิษฐ์(2552: 31) ได้ให้ความคิดเห็นคุณค่าของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์คือ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อเด็กหลายด้าน เป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามความสนใจของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถช่วยส่งเสริมประสบการณ์ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กได้กว้างขวาง และให้พัฒนาเด็กเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน และจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

อานไฮเอน (1983: 9 -11) ได้อธิบายถึงคุณค่าของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ คือ กิจกรรมสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมความคิด จินตนาการต่างๆ ของเด็ก อีกทั้งยังช่วยฝึกทักษะการรับรู้และความสัมพันธ์ของการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาของเด็ก

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยมาก เพราะกิจกรรมศิลปะช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย อารมณ์- จิตใจ สังคมและสติปัญญา ผู้ปกครอง ครูและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ควรเปิดโอกาสและจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็ก ได้ลงมือปฏิบัติ ให้อิสระในการทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการและความรู้สึกผ่อนคลาย จะทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กได้ดียิ่งขึ้น

2.4 ประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จะช่วยให้การเรียนรู้การสอนมีความสนใจสนุกสนาน เด็กๆ จะชอบ การจัดกิจกรรมศิลปะจะเน้นหนักไปทางภาคปฏิบัติ เพราะเด็กจะบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติจริงจึงจะได้ผลและเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบหลากหลายเพื่อให้เด็กไม่เบื่อหน่าย ดังนั้นจึงมีผู้จัดประเภทของกิจกรรมดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546: 77) แบ่งประเภทได้ดังนี้

1. การวาดภาพและระบายสี
2. การเล่นกับสี เช่น การเป่าสี การหยดสี การพับสี การเทสี การละเลงสี
3. การพิมพ์ภาพ
 - แม่พิมพ์ต่างๆ จากของจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ ก้านกล้วย
 - แม่พิมพ์จากวัสดุอื่นๆ เช่น เชือก เส้นด้าย ตรายาง
 - กระดาษ ผ้าเช็ดมือ สีโปสเตอร์ สีน้ำ สีฝุ่น
4. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์แผ่นรองปั้น แม่พิมพ์รูปต่างๆ ไม้ขนาดแป้ง
5. การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น กระดาษ หรือวัสดุอื่น ๆ ที่จะใช้พับ ฉีก ตัด ปะ กรรไกร ขนาดเล็กปลายมน กาวน้ำหรือแป้งเปียก ผ้าเช็ดมือ

6. การประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น เศษวัสดุต่างๆ มีกล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า เศษไหม กาว กรรไกร สี ผ้าเช็ดมือ
7. การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ หลอดด้าย
8. การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว
9. การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ พลาสติกชิ้นเล็กๆ รูปทรงต่างๆ ผู้เล่นสามารถนำมาต่อเป็นรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ
10. การสร้างรูป เช่น จากกระดานปักหมุด จากแป้นตะปูที่ใช้หนังยางหรือเชือกผูกตึงให้เป็นรูปร่างต่างๆ

ปรียานุช จุลพรหม (2547: 38) ได้จัดประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เป็นกิจกรรมประดิษฐ์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วัสดุที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ กิ่งไม้ เมล็ดพืช เปลือกหอย ฯลฯ
 2. วัสดุที่เป็นของเหลือใช้ เช่น กล่องยาสีฟัน เศษผ้า ฝาขวดน้ำอัดลม ฯลฯ
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2551: 184 - 185) กล่าวว่า ในทางปฏิบัติการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้านการศึกษายุ่งยากจำแนกศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 5 ประเภท ดังนี้
1. การวาดและการใช้สี เด็กปฐมวัยชอบการวาดภาพและการใช้สีเพราะเป็นการแสดงสมรรถนะทางกายของเด็ก
 2. การพิมพ์ เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยการใช้อุปกรณ์ ซึ่งอาจเป็นเศษวัสดุสามารถหาได้แล้วประทับลงบนกระดาษเกิดเป็นภาพพิมพ์ที่เป็นลวดลาย หรือรูปแบบที่เด็กสนใจได้
 3. การประดิษฐ์ เป็นงานศิลปะที่นอกจากฝึกการใช้กล้ามเนื้อแล้วยังเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมการประดิษฐ์ ได้แก่ การพับรูปต่างๆ การทำสิ่งประดิษฐ์ การต่อเติม
 4. การประดับตกแต่ง ได้แก่ กิจกรรม การจัดดอกไม้ จัดห้อง แต่งสวน จัดโต๊ะอาหาร
 5. การปั้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การคิดจินตนาการ การเรียนรู้เกี่ยวกับรูปทรง พัฒนาการรับรู้

แฮมมอนด์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . 2551: 58; อ้างอิงจาก Hammond. 1967: 275 - 282) ได้สรุปกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดให้กับเด็กเอาไว้ดังนี้

1. การปั้น
2. การประดิษฐ์
3. การฉีก ตัด ปะ
4. การระบายสี
5. การวาดภาพด้วยนิ้วมือ
6. การเล่นเกมบล็อก
7. การวาดภาพด้วยทราย
8. การวาดภาพด้วยฟองสบู่

วรดนุ จีระเดชากุล (2551: 189) ได้แบ่งประเภทกิจกรรมสร้างสรรค์ ออกเป็น 7 กิจกรรม ดังนี้

1. การปั้น (Molding) คือ การนำเอาวัสดุอุปกรณ์ เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ปูนพลาสเตอร์ซีเมนต์ หรือแป้งเปียก มาผสมกันและปั้นให้เป็นรูปร่างต่างๆ ตามใจชอบ
2. การประดิษฐ์ (Inventing) คือ การนำเอาสิ่งของและวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว เช่น เศษผ้า ไม้หมยม เชือก ฟาง ฟาง กล้องกระดาษ หลอดกาแฟ เส้นลวด กระดาษสี แป้งเปียก หรือกาว เป็นต้น นำมาประดิษฐ์ตกแต่งให้เป็นสิ่งของที่มีรูปร่างตามต้องการได้
3. การตัดฉีกปะ (Cutting) อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ กระดาษสี กระดาษหนังสือพิมพ์ หนังสือ แม็กกาซีนต่างๆ กาว แป้งเปียก กรรไกร คัตเตอร์ ฯลฯ
4. การระบายสี (Colour Painting) อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ สีชนิดต่างๆ พู่กัน ชอล์ก เชือก จานผสมสี ดินสอ ยางลบ กระดาษวาดภาพ ฯลฯ
5. การวาดภาพด้วยนิ้วมือ (Finger Painting) อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ สี แป้งเปียก น้ำเกลือ จานผสมสี กระดาษหรือผ้าผืนใหญ่
6. การเล่นบล็อกและภาพตัดต่อ (Block & Jigsaw) อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ บล็อกพลาสติก บล็อกไม้ และรูปตัดต่อไม้ขนาดต่างๆ
7. การวาดภาพด้วยทราย (Sand Painting) อุปกรณ์ที่จำเป็นได้แก่ ทรายละเอียด สีชนิดต่างๆ ที่ต้องการ ถาดหรือจาน สำหรับผสมสี น้ำ กระดาษหรือผ้า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีการแบ่งการจัดกิจกรรมได้หลายประเภทหลายกิจกรรมที่น่าสนใจและเหมาะสมกับเด็ก ทำให้เด็กได้ใช้ความคิดและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ความสนุกสนาน และได้เรียนรู้รูปแบบของกิจกรรมที่มีอุปกรณ์ที่หลากหลายวิธีที่แตกต่าง เด็กสร้างสรรค์ผลงานแปลกใหม่ได้ร่วมคิดร่วมทำกับเพื่อนๆ ส่งเสริมทักษะทางสังคมและพัฒนาการของเด็กได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

2.5 ทฤษฎีงานศิลปะของเด็ก (Theories of Child Art)

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 173-183) ได้รวบรวมทฤษฎีที่มีผู้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาและวิเคราะห์การทำกิจกรรมศิลปะของเด็กเล็ก และสรุปทฤษฎีสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีสติปัญญา : เด็กคิดอะไร (Cognitive Theory)

ทฤษฎีนี้จะมีพื้นฐานของความคิดว่าเด็กวาดจากสิ่งที่เขาไม่รู้ ไม่ใช่วาดจากสิ่งที่เขาเห็น ฟลอเรนซ์ กูดินาฟ (Florence Goodenough) คือ บุคคลสำคัญทางทฤษฎีศิลปะที่เชื่อว่า งานศิลปะของเด็กเป็นงานที่มากกว่าจินตนาการทางสายตา และกิจกรรมกำกับมือสัมพันธ์กัน

กูดินาฟ (ม.ป.ป.) ได้อธิบายว่า ศิลปะรวมถึงกระบวนการคิดขั้นสูง คือ เด็กวาดจากสิ่งที่เขารู้มากกว่าสิ่งที่เขาเห็น เช่น เด็กวาดภาพแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ โดยการวาดภาพเด็กทารกอยู่ในท้องแม่ หรือเด็กวาดโต๊ะมีขาสี่ขาทั้งๆ ที่เด็กไม่อาจมองเห็นขาโต๊ะทั้งหมดในมุมมองนั้น เพราะเด็กรู้ว่าโต๊ะมีขาสี่ขา

2. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ : เด็กรู้สึกอย่างไร (Psychoanalytic Theory)

พื้นฐานความคิดของทฤษฎีนี้ คือ ผลงานศิลปะของเด็กสะท้อนให้เห็นอารมณ์ของเด็กมากกว่าความรู้สติปัญญา หรือพัฒนาการโดยทั่วไป ผู้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดนี้ คือ ลอยส์ เมอร์ฟี (Lois Murphy) และแคทเธอรีน รีด (Katherine Read) กิจกรรมที่ได้รับการยอมรับคือ การใช้วัสดุเคลื่อนไหว เช่น การระบายสีด้วยนิ้วมือ (Fingerprints) และการปั้นดินเหนียว (Clay) ทั้งสองกิจกรรมนี้จะช่วยให้เด็กระบายความรู้สึก และประสบการณ์ทางด้านอารมณ์หลายๆ อย่าง

3. ทฤษฎีสติปัญญา - พัฒนาการ : เด็กคิดและเติบโตอย่างไร (Cognitive - developmental Theory)

ทฤษฎีที่เพียเจท์ ได้มีผลงานทดลองเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก เป็นทฤษฎีหนึ่งที่อธิบายว่าทำไมเด็กถึงวาดวาดอย่างไรและวาดอะไร เพียเจท์เชื่อมโยงผลงานศิลปะของเด็กกับความสามารถในการเข้าใจความถาวรของวัตถุ เขาเชื่อว่านอกเสียจากเด็กจะเข้าใจความคงที่ของวัตถุ เด็กจะไม่มีจินตนาการที่จะระลึกอดีตคาดการณ์อนาคตในเรื่องการหายไปของวัตถุจริง การแสดงออกเช่นนี้เป็นวิธีที่เด็กรวบรวมประสบการณ์ เพื่อ ทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อม เด็กต้องการประสบการณ์รูปธรรมหรือสัญลักษณ์ทางภาษาพูด จินตนาการจะสร้างสัญลักษณ์ รูปธรรมและภาษา สร้างสัญลักษณ์ทางวาจา

เพียเจท์ได้กำหนดขั้นตอนไว้ 3 ขั้น ในการที่เด็กจะเข้าใจมิติของรูปภาพ คือ

1. ขาดความสามารถในการสังเคราะห์ (Synthetic Incapacity) คือ จินตนาการของเด็กจะยังไม่สมบูรณ์ เป็นเพียงส่วนย่อย หรือเป็นการตัดต่อ
2. ความจริงทางด้านสติปัญญา (Intellectual Realism) เด็กวาดจากสิ่งที่เขารู้ ไม่ใช่วาดจากสิ่งที่เขาเห็น
3. ความจริงทางด้านการรับรู้ภาพ (Visual Realism) เกิดขึ้นเมื่ออายุประมาณ 9 ปี เป็นการแสดงให้เห็นว่า เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ของวัตถุกับพื้นที่

4. ทฤษฎีเกสตัลท์ : ภาพรวม (Gestalt Theory)

ทฤษฎีเกสตัลท์ เน้นความสำคัญของการรับรู้โดยภาพรวม ตาไม่ใช่กล้องถ่ายรูปที่จะถ่ายภาพสิ่งที่เห็น มองไม่ใช่ผ้าขาวที่จะบันทึกรายละเอียดของความจริงภายนอก

ศิลปะ คือ วิธีที่เด็กสร้างภาพพจน์ที่สอดคล้องกับโครงสร้างโดยรวมที่เด็กได้รับ เด็กจะไม่คิดถึงรายละเอียด แต่จะพยายามจัดหมวดหมู่ องค์ประกอบและสร้างแบบแผนภาพรวมของสิ่งที่มองเห็น

5. ทฤษฎีของอาร์นเฮม : การรับรู้ (Arnheim's Theory)

อาร์นเฮมได้เสนอแนะว่า เด็กจะไม่วาดภาพสิ่งที่ได้รู้ แต่จะวาดในสิ่งที่ได้รับรู้ อาร์นเฮมได้ยึดทฤษฎีของเพียเจท์เป็นหลักผสมกับทฤษฎีเกสตัลท์และทฤษฎี ของเขาเองจากการศึกษาพัฒนาการความซับซ้อนของรูปทรงทางด้านศิลปะเขาเชื่อว่าพัฒนาการของเด็กจะเป็นไปในลักษณะคู่ขนานกันระหว่างความซับซ้อนของรูปทรงและความสามารถในการรับรู้ และการเข้าใจความซับซ้อนของงานศิลปะ ซึ่งจะสัมพันธ์กับทักษะการจำแนกเรื่องเวลาและมิติ (Time and Space)

อาร์นแฮมอธิบายว่า ทั้งเด็กและผู้ใหญ่พยายามที่จะแสดงโครงสร้าง ของวัตถุใน ลักษณะสี่ของวัตถุนั้น ไม่ใช่ลักษณะภาพจากกล้องถ่ายรูป การเจริญงอกงามจะมีกฎของตัวเอง คือ จากรูปแบบง่าย ๆ ไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการรับรู้ของเด็กแต่ละคน

6. ทฤษฎีพัฒนาการ : เด็กเติบโตอย่างไร (Developmental Theory) 2 – 4 ปี

ทฤษฎีการสอนศิลปะที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ ทฤษฎีพัฒนาการ ซึ่งจะจำกัดทั้งการสอนโดยตรงและบทบาทของครู ผู้นำทฤษฎีนี้ คือ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Victor Lowenfeld) เขาได้แบ่งขั้นตอนการเจริญงอกงามทางศิลปะของเด็กออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) อายุ 2 - 4 ปี ผลงานของเด็กเป็นแสดงออกของแต่ละคน
2. ขั้นก่อนเป็นแบบแผน (Preschematic Stage) อายุ 4 - 7 ปี เด็กแสดงให้เห็นความพยายามโดยการใช้สัญลักษณ์
3. ขั้นแบบแผน (Schematic Stage) อายุ 7 - 9 ปี แสดงให้เห็นจากมโนทัศน์ที่เป็นรูปร่าง
4. ขั้นหมู่พวก (Gang Stage) อายุ 9 - 12 ปี เป็นขั้นเริ่มแสดงความเป็นจริง
5. ขั้นเหตุผล (Reasoning Stage) อายุ 12 - 14 ปี หรือขั้นความจริงเทียม (Lowenfeld. 1982)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีงานศิลปะของเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากเป็นการศึกษาและค้นคว้าที่มีนักการศึกษาได้ทำการทดลองกับเด็ก ทำให้ได้รับข้อมูลความรู้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักของทฤษฎีงานศิลปะของเด็กโดยเฉพาะคุณครูผู้ปกครองและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ควรได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ ในการนำไปใช้ให้เกิดผลดีอันเป็นประโยชน์ต่อเด็กอย่างแท้จริง

2.6 พัฒนาการด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้แก่เด็กนั้นครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรจะมีความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการของเด็ก ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของวัย หากผู้ใหญ่มีความเข้าใจและรู้จักธรรมชาติของเด็กเป็นพื้นฐาน จะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้รับการอบรมและจัดกิจกรรมให้แก่เด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสมให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้มีผู้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

จรัล คำภารัตน์ (2541: 14) ได้อธิบายว่า การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้การพัฒนา ศิลปะและจินตนาการของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้ครูเข้าใจในความรู้สึกความคิด และจินตนาการของเด็กได้ ดังต่อไปนี้

1. เด็กวัยทารกอายุ 2 ปี

การพัฒนาการด้านจินตนาการของเด็กวัยนี้ จะเริ่มจากความอยากรู้ อยากเห็น อยากสัมผัสเด็กจะใช้ทำเสียงออกเสียงแบบจินตนาการในวัยนี้เด็กจะเกิดจินตนาการที่ใหญ่โตเกินจริง เด็กเริ่มมองเห็นสีสันทันและสามารถแยกแยะออกได้โดยเฉพาะสีร้อน (Warn tone) เด็กจะชอบมาก เช่น สีส้ม สีแดง สีเหลือง ฯลฯ

2. เด็กวัยอายุ 2 – 4 ปี

พัฒนาการของเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการด้านจินตนาการสูงมาก เด็กจะมีความคิด การแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) เด็กจะเกิดการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง การเรียนรู้จะเกิดจากการกระทำซ้ำๆ พัฒนาการทางด้านศิลปะเด็กจะเริ่มต้นจากการขีดเขียนจนสามารถควบคุมเป็นภาพได้ ลักษณะของภาพจะเป็นเส้นง่าย ๆ ภาพที่แสดงออกจะเห็นความจริง

3. เด็กวัย 4 – 6 ปี

จินตนาการของเด็กเริ่มเป็นเหตุเป็นผลถ้าสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์เป็นโครงสร้างใหญ่ๆ ส่วนรายละเอียดเด็กจะยังไม่สนใจมากนัก เด็กจะเริ่มมีการวางแผนในการทำงาน การเล่นแสดงออก มักจะเป็นในลักษณะของบทบาทสมมติ พัฒนาการด้านศิลปะเด็กเริ่มมองเห็นความเป็นจริงมากขึ้น มีเหตุผล เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี การแสดงออกสามารถเล่าเป็นเรื่องราวได้

4. เด็กวัย 6 – 8 ปี

จินตนาการของเด็กจะเริ่มเข้าสู่ธรรมชาติของความเป็นจริงมากขึ้น จินตนาการของเด็กที่สร้างขึ้นมามักจะเป็นเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับเหตุผลและธรรมชาติของความเป็นจริง พัฒนาทักษะศิลปะเด็กสามารถวาดภาพได้ใกล้เคียงธรรมชาติความเป็นจริงเด็กเริ่มที่จะแสดงการวาดภาพออกมาให้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น แต่ยังแฝงด้วยความคิดฝัน

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545: 17-29) ได้กล่าวถึงศิลปะของเด็กปฐมวัย ได้มีนักวิจัย ครู ผู้ปกครอง นักการศึกษาที่สนใจใช้ศิลปะในการเรียนรู้ของเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานซึ่งต้องมีความหลากหลาย รวมถึงการกระตุ้นให้เด็กทำผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ มีหลายทฤษฎีที่ได้อธิบายถึงพัฒนา การทางศิลปะของเด็ก แบ่งออกเป็น 5 ข้อ ดังนี้

1. ด้านกายภาพ ในการพัฒนาการทางศิลปะหัวข้อเรื่อง กระบวนการ ผลผลิตและรูปแบบศิลปะเด็ก เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงข้อจำกัดในการพัฒนาทางกาย

2. ด้านอารมณ์ การแสดงความหมายของพัฒนาด้านอารมณ์ทางศิลปะของเด็ก รวมถึงหัวข้อเรื่อง รูปแบบของศิลปะเด็ก เป็นเครื่องแสดงถึงอารมณ์ บุคลิก ภาพ และสภาวะทางอารมณ์

3. ด้านการรับรู้ การรับรู้ทางศิลปะของเด็กสะท้อนถึงพัฒนาการทางการรับรู้ที่แตกต่างกันด้านร่างกาย และการเห็น การรับรู้มีอิทธิพลของโครงสร้างของระบบประสาท บุคลิกภาพ และระยะเวลาของการเรียนรู้

4. ด้านการคิด อธิบายถึงการคิดทางศิลปะเด็กแสดงความสามารถ มีไหวพริบและการปฏิบัติตามความคิด เด็ก ๆ สามารถวาดรูปหรือระบายสีเท่าที่เขารู้เท่านั้น เขาจะวาดรูประบายสีจากประสบการณ์ ความจดจำจินตนาการ รายละเอียดของภาพวาดจะเป็นผลตอบสนองจุดมุ่งหมายเมื่อเด็กมีประสบการณ์เต็มที่

5. การพัฒนาการโดยทั่วไปทางศิลปะเด็ก ในวัยเด็กนั้นเด็กเล็กๆ มักจะชอบขีดๆ เขียนๆ ตามฝาผนังหรือแม้ขณะที่เขาถูกอุ้มอยู่เขาก็จะใช้นิ้วมือขีดเขียนลงบนเสื้อผ้าหรือบนตัวผู้อื่น เส้นต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้กลายมาเป็นงานขีดๆ เขียนๆ ซึ่งบางทีเรียกว่า ขีดเขียน ในโลกของเด็กนี้ ในความพยายามเหล่านี้ แสดงถึงการมองเห็นและการรับรู้ของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2551: 57 - 58) ได้อธิบายถึงพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กปฐมวัยอายุแรกเกิด - 6 ปี ดังนี้

1. ระยะขีดเขียน (Scribbling) อายุแรกเกิด – 2 ปี

ศิลปะของเด็กเริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อเด็กมีประสาทสัมผัส จะพัฒนาขึ้นเป็นการขีดเขียนโดยเริ่มต้นตั้งแต่จากแบบที่ไม่เป็นระเบียบ ควบคุมไม่ได้ แต่ถือว่าเป็นบันไดขั้นแรกที่สำคัญมากสำหรับพัฒนาการของเด็ก

2. ระยะก่อนสัญลักษณ์ (Pre Symbolic) อายุ 2 – 4 ปี

ในวัยนี้พบว่า การแสดงออกเริ่มแสดงจินตนาการให้เห็นได้ สำหรับการขีดเขียนที่ขาดการควบคุมจะเริ่มควบคุมมือให้เคลื่อนไหวช้าๆ ได้จะเริ่มกำหนดชื่อรูปทรงต่างๆ ที่สว่างขึ้นและให้ความหมายของรูปได้

3. ระยะสัญลักษณ์ (Symbolic) อายุ 4 – 7 ปี

ระยะนี้ เด็กจะยังถือตัวเองเป็นศูนย์กลางการเขียนภาพจะเขียนตามที่เขารู้ไม่ใช่ตามที่เขามองเห็น

เลวิส (Lewis) อธิบายว่า เมื่อเด็กอายุ 5 - 7 ปี เด็กจะวาดรูปเป็นเรื่องเป็นราว และชอบที่จะแบ่งภาพออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนล่างเป็นพื้นดิน ส่วนบนเป็นท้องฟ้า และส่วนกลาง เป็นส่วนที่เขาจะวาดตามที่ต้องการ

แฮร์ริส (Harris. 1963; อ้างอิงจาก Burt. 1921) ได้ศึกษาค้นคว้าและแบ่งขั้นของพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กออกเป็นขั้นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. วัยขีดเขียน (อายุ 2 – 3 ขวบ)
2. วัยวาดเส้น (อายุ 4 ขวบ)
3. วัยพรรณนาด้วยสัญลักษณ์ (อายุ 5 – 6 ขวบ)
4. วัยวาดเหมือนจริง (อายุ 7 หรือ 10 ขวบ)
5. วัยวาดเหมือนจริงตามตาเห็น (อายุ 10 – 11 ขวบ)
6. วัยสะกดกลันเริ่มปรากฏก่อนวัยรุ่น (อายุ 11 – 14 ปี)
7. วัยฟื้นฟูความมีศิลปะ (เริ่มวัยรุ่นแม้ว่าเด็กหลายคนอาจไม่มีระยะนี้)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านศิลปะของเด็กแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโตและวุฒิภาวะของเด็ก ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของแต่ละคน เมื่อครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กได้เข้าใจ พัฒนาการด้านศิลปะในระดับวัยต่างๆ จะทำให้จัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับเด็กเข้าใจเด็กเด็กก็จะมี ความสุขสนุกกับการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะอย่างอิสระและตรงตามความต้องการของตนเองซึ่งเป็น สิ่งดีในการส่งเสริมพัฒนาความคิดความมั่นใจในตนเอง และจินตนาการอันกว้างไกลของเด็กๆ ต่อไป อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2.7 แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กๆ ชอบปฏิบัติกัน เพราะมีความเป็นอิสระ มีความสนุกในการเล่นกับสีและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ได้เล่นและทำงานกับเพื่อนๆ พัฒนาให้เกิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในผลงานที่เด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติ อีกทั้งยังได้พัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญาให้ผู้ให้แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ไว้ 10 ข้อดังนี้ (สาตินี บุโรตม. 2523: 19; อ้างอิงจาก Hiderbrand. 1975: 226 – 229)

1. ให้ความสำคัญในกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าจะคำนึงถึงผลงานของเด็ก
2. ให้การสนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ หลีกเลี่ยงการให้เด็ก วาดลอกเลียนแบบ หรือวาดภาพระบายสีจากสมุดวาดภาพ ทำให้เด็กไม่มีความคิดอิสระ ทั้งสอง แบบมีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์
3. แสดงความชื่นชมต่อผลงานความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่างๆ สำหรับเด็กให้พร้อมในการปฏิบัติ
5. ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กสามารถหยิบได้ง่ายและสะดวกในการใช้
6. ควรหลีกเลี่ยงคำถาม “กำลังทำอะไรอยู่” หรือเดาว่าสิ่งที่เด็กทำคืออะไร
7. ฝึกฝนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองรู้จักการแสดงออกและมีทัศนคติที่ดีต่อ ศิลปะโดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมศิลปะมีความสำคัญเหมือนการจัดประสบการณ์การเขียนและอ่าน
9. ให้ความรู้ด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็ก
10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจจุดมุ่งหมายและแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทางศิลปะแก่เด็ก

แนวการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นการเตรียมความพร้อม ในการจัด กิจกรรม ศิลปะให้กับเด็กๆ ที่จะนำไปปฏิบัติ ได้เรียนรู้ ในการ ทำงานร่วมกันการมีน้ำใจต่อกัน ช่วยเหลือกันสร้างชิ้นงาน เมื่อทำผลงานเสร็จเรียบร้อย เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเองอีกทั้ง เด็กเกิดทักษะทางสังคมในการทำงานร่วมกันด้วย

2.8 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

ได้มีผู้อธิบายประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

กิบบ์ (Rogers. 1970: 121 - 122; citing Gibb. n.d.) ได้อธิบายและกล่าวถึงผลการวิจัยของการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม จะส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยามาก มีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับตนเองพัฒนาคุณค่าของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึงพากัน เชื่อในความสามารถของผู้อื่น มีการแก้ปัญหาในการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ทิสนา แชมมณีและคณะ (2536: 80) ได้อธิบายว่า การให้โอกาสเด็กเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นโดยเฉพาะเด็ก กตัญญูกัน เด็กจะเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและได้รับการถ่ายทอดด้านมารยาท กติกาทางสังคม เกิดความสำนึก ความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่นในสังคม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2537: 203) ได้อธิบายไว้ดังนี้การที่เด็กได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจะทำงานด้วยกัน หรือไม่ได้ทำงานร่วมกัน ย่อมเป็นการหล่อหลอมความคิดร่วมกัน รู้จักเคารพนับถือกัน รู้จักเสียสละให้กัน พฤติกรรมที่มีคุณค่านี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องหรือเป็นความเคยชิน การอยู่ร่วมกันต้องมีระเบียบแบบแผน มีเสรีภาพ และต้องไม่รบกวนหรือเบียดเบียนผู้อื่น

ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้การปฏิบัติตนให้ทำงาน กล้าแสดงความคิดเห็นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในสังคม

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

งานวิจัยในประเทศ

สุทธิพรรณ ชีระพงษ์ (2534: 74) ได้ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ แบบกลุ่ม แบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม พบว่า ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม แบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมความร่วมมือแตกต่างกันกับการทดลอง การเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมความร่วมมือสูงกว่ากลุ่มการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่มแบบครูไม่มีส่วนร่วมแบบครูไม่มีส่วนร่วม

ชไมมณ ศรีสุรักษ์ (2540: 80) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ แบบกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ก่อนและหลังทดลอง มีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน โดยหลังทดลองเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อโนชา ธีรธำรง (2550: 78) ได้ศึกษาการใช้รูปแบบกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังผ่านกิจกรรมรูปแบบกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ แล้วมีทักษะพื้นฐานทางสังคม โดยรวมและจำแนกรายทักษะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบก่อนการทดลอง

เสาวนีย์ รื่นสุข (2552: 58) ได้ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์มีพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ผลการวิจัยพบว่า คะแนนพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือมีแนวโน้มลดลง

เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้านได้แก่ การร่วมมือ การช่วยเหลือ และความรับผิดชอบ พบว่าคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือทั้ง 3 ด้านมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เฉพาะช่วงสองสัปดาห์แรก ส่วนช่วงสัปดาห์ที่ถัดมา มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย

ธนรัตน์ เจือจันทร์(2554: 67) ได้ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยเส้นเชือกผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยเส้นเชือก ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง คือ ด้านการ มองวัตถุกับการเคลื่อนไหว ด้านการรับรู้ตำแหน่งของวัตถุสัมพันธ์กับพื้นที่ ด้านการรับรู้ความคงรูปของวัตถุด้านการรับรู้ภาพและพื้นหลังภาพ และด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ

2. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยเส้นเชือก ในภาพรวมและรายด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรเพ็ญ บัวทอง (2555: 45) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติ ท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์ ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น มีพฤติกรรมสังคมโดยรวมและรายด้านประกอบด้วย การช่วยเหลือการแบ่งปันและความร่วมมือสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากการวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นทุกสัปดาห์รวม 8 สัปดาห์ พบว่าเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นตามลำดับ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กในการทำงานด้วยกัน การช่วยเหลือการแบ่งปันมีความเป็นระเบียบวินัยและร่วมมือกันจนงานประสบความสำเร็จซึ่งเป็นคุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรมทางสังคมที่ดีที่เด็กควรจะได้รับการพัฒนาและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

วิลเลียม (William. 1971: 352-358) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับคะแนนของวิชาการหมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ดนตรี และศิลปะ ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวมหมวดศิลปะภาษา วิชาดนตรีและวิชาศิลปะมีความสัมพันธ์กันระดับสูง

เคลลี (Kelly. 1986: 32 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กที่ เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คาติน และยูริ ชูมาโกะ (Katrin; & Yuri Shumakov. 2000: online) ได้ศึกษาพบว่าการพับกระดาษเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นการทำงานของสมองทั้งซีกซ้าย และซีกขวา และการนำเทคนิคการพับกระดาษมาฝึกฝนกับเด็กนั้นมีความเหมาะสมในการพัฒนาของการทำงานของกล้ามเนื้อสติปัญญาและความสามารถในการแข่งขันประติมากรรม

แลนด์เดอร์ส (Landers. 2006: Online) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นกรใช้มือ นิ้วมือทั้งสอง รวมทั้งตาและมือประสานกัน สำหรับจัดสิ่งของ การควบคุมการเคลื่อนไหวที่ดี เพื่อให้สามารถประสานการทำงานระหว่างการควบคุมการใช้ตาและมือสองข้างให้สัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพแม่นยำ

ฟิลลิปส์ (Phillips. 1994: A) ได้ศึกษาความเข้าใจของผู้สอนการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านกระบวนการความงามทางศิลปะและศิลปศึกษา โดยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีความเห็นพ้องกันในทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนศิลปะ โดยวิธีการทดลองมีอัตรากระทำโดยตรงกับสื่อที่หลากหลาย และเน้นการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม และกาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ และมีความคิดเห็นแตกต่างกันในทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ศิลปะเป็นจุดเล็กๆ และถูกมองว่าเป็นวิชาหนึ่งในโรงเรียนเท่านั้น แต่ในมหาวิทยาลัย ศิลปะจะมีการสอนที่เข้มงวดมากเกี่ยวกับความรู้ ความคิดรวบยอด คำศัพท์ สื่อทางศิลปะโดยตรงที่ใช้ในการศึกษา ผลจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนศิลปะมากกว่าความรู้ ความคิดรวบยอด คำศัพท์ สื่อทางศิลปะและหลักสูตรที่ใช้ในการสอนศิลปะก็ยังเป็นสิ่งที่ต้องการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทักษะทางสังคม และการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่มสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย สามารถส่งเสริม และพัฒนาทักษะทางสังคมให้เกิดขึ้นกับตัวเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์ และทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อเด็กเกิดทักษะทางสังคมเด็ก ก็จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและ ปฏิบัติตามกฎหมายกติกา มารยาทในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมได้ดีมากกว่า กิจกรรมอื่นๆ ก็คือ กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ ที่มีวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การพิมพ์ภาพ ด้วยวัสดุเหลือใช้ เช่น เชือก หลอดด้าย ฝาจุก ขวด งานพับกระดาษเป็นรูปต่างๆ งานประดิษฐ์เศษ วัสดุเป็นของเล่น ของใช้ งานฉีก ปะ กระดาษชนิดต่างๆ การจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย จะ ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่จำเจจนเด็กรู้สึกเบื่อและไม่อยากปฏิบัติกิจกรรม เด็กปฐมวัย จึงมีความรู้สึกที่ดีต่อกิจกรรมศิลปสร้าง สรรค์ อันเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ใน เรื่องราวและประสบการณ์ต่างๆ ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย- หญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่2 ภาคเรียนที่2 ปีการศึกษา2556 โรงเรียนวัดปัญญทายิกาवास อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 จำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชายหญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดปัญญทายิกาवास อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 จำนวน 20 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
2. แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มของกรรณิการ์ โยธารินทร์ (2545) เสาวนีย์ รื่นสุข (2552) วัฒนา ปุณณฤทธิ์ (2553) เพื่อเป็นข้อมูลและนำความรู้มาใช้ในการจัดทำ และออกแบบแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม พร้อมทั้งจัดเตรียมการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก

2. ศึกษาทฤษฎี ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ของอโนชา ภิรตารัง (2550) อัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล (2552) ผจงจิตต์ ช้างมงคล (2553) วรรณภรณ์ มะลิรัตน์ (2554) เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยและนำความรู้มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคม ให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ในการปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา เพื่อศึกษาพัฒนาการในแต่ละวัยของเด็ก และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

4. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนวัดปัญญทายิกาवास สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 วรรณภรณ์ มะลิรัตน์ (2554) จันทนา ศรีภักดี (2555) เพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กได้ดียิ่งขึ้น

5. ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม โดยกำหนดจุดประสงค์เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จัดไว้ให้เด็กในแต่ละวัน ตามขั้นตอนการทำศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

5.2 จุดประสงค์เป็นผลสัมฤทธิ์ ที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติตามกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมาย

5.3 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุถึงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้คือ

ขั้นนำ การนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการเล่านิทาน การสนทนาพูดคุย การร้องเพลง เคลื่อนไหวจังหวะและท่าทาง การท่องคำคล้องจอง การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนาน และมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นดำเนินการ ครูแนะนำการปฏิบัติกิจกรรมโดยให้คำแนะนำเรื่องวัสดุและอุปกรณ์ อธิบายวิธีการทำ วิธีการใช้วัสดุและอุปกรณ์ กำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมให้ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการของตนเอง

ขั้นสรุป ครูและเด็กร่วมกันสนทนาสรุปความรู้ เกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กปฏิบัติและออกมานำเสนอผลงานของตนเองและกลุ่มให้เพื่อนๆ ฟังรวมทั้งการพูดคุยในเรื่องการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ร่วมกันทำงานร่วมกัน เล่นด้วยกัน ต้องช่วยเหลือกัน เกื้อหนุนเข้าที่ มีความเป็นระเบียบวินัย มีมารยาทที่ดีต่อกัน ไม่หยิบยืมของผู้อื่นโดยไม่ขออนุญาต เป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับตนเอง

6. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์แบบกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้ ผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดกิจกรรมจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. อาจารย์ดร.ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. อาจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ พฤกษ์วัน	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
วิทยาเขต(ส่วนวังจันทน์)
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรภรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน เสนอแนะเรื่อง การเขียนจุดประสงค์ให้เขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ระบุพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก การเขียนเนื้อหาเป็นเนื้อหาสาระที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้หลังจากที่เด็กเรียนจบแล้ว การประเมินผลให้ประเมินตามจุดประสงค์ให้สอดคล้องกัน

7. ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

8. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการทดลอง

ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ศึกษาการประเมินด้วย การสังเกต ของ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545) เสาวนีย์ รื่นสุข (2552) ผจงจิตต์ ช้างมงคล (2553) วรรณภรณ์ มะลิรัตน์ (2554) ฉันทนา ศรีภักดี (2555) รัชนก ก่อดิษฐ์ (2555) โดยศึกษาเป็นแนวทางในการ สร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับแบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

2. สร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการมีระเบียบวินัย	จำนวน 8 ข้อ
ด้านที่ 2 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	จำนวน 8 ข้อ
ด้านที่ 3 ด้านการมีมารยาทในสังคม	จำนวน 9 ข้อ

3. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินทักษะทางสังคมออกเป็น 3 ระดับคือ

ระดับคะแนน 0	หมายถึง เมื่อเด็กไม่เกิดทักษะทางสังคม
ระดับคะแนน 1	หมายถึง เมื่อเด็กเกิดทักษะทางสังคมโดยมีผู้แนะนำ
ระดับคะแนน 2	หมายถึง เมื่อเด็กเกิดทักษะทางสังคมด้วยตนเอง

4. สร้างคู่มือประกอบคำแนะนำการใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
5. นำแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย และคู่มือดำเนินการประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจ เพื่อหาความเที่ยงตรง ตามเนื้อหา ความเหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล กองศิลป์	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียน
สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
5.2 อาจารย์นิติธร บิลวาสน์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2
จังหวัดนครศรีธรรมราช
5.3 อาจารย์กณิการ์ พงศ์พันธุ์สถาพร	อาจารย์โรงเรียนสาธิตพัฒนา
กรุงเทพมหานคร ฯ

ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ให้ปรับปรุงแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เกณฑ์ความเห็นที่ตรงกัน เพื่อหาคุณภาพของแบบประเมิน นำคะแนนมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับทักษะทางสังคม $IOC = 0.5$ ขึ้นไป จึงถือว่าใช้ได้ บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2556: 89) ซึ่งการทดลองในครั้งนี้ได้ค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างทักษะทางสังคมกับจุดประสงค์ $IOC = 0.67-1.00$ จำนวน 25 ข้อ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการปรับ เล็กน้อย เกี่ยวกับ เรื่อง การเขียนประโยคควร เป็นคำที่เข้าใจง่าย อ่านง่าย เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และเพื่อให้เกิดความชัดเจน มีความเข้าใจที่ง่ายต่อแบบประเมิน ทักษะทางสังคม

6. ปรับปรุงแบบประเมินทักษะทางสังคม และคู่มือดำเนินการประเมินตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
7. นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลลาดสวาย อำเภอลำลูกกาจังหวัด ปทุมธานีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 15 คนด้วยการ จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบกลุ่ม เป็นเวลา 1 สัปดาห์ แล้วให้ผู้ประเมิน 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตและให้คะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามกฎเกณฑ์การให้คะแนนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกคะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป
8. วิเคราะห์ หาค่าอำนาจจำแนกของข้อรายการ ทักษะทางสังคม โดยใช้ Item-Total Statistics ได้ค่า $r = .23-.57$ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์สูงทุกข้อรายการ จึงนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมินโดยใช้วิธีการของ Burry - Stock. (1996) ได้ค่า $RAI = .89$ ซึ่งมีค่าสูงตามเกณฑ์ของ Fleiss (1981) และ Cicchetti and Sparrow (1981) สามารถนำมาใช้ในการวิจัยได้
9. นำแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งเชิงทดลอง (Quasi Experimental Research) เป็นตามแบบแผนการทดลอง One - Group Pretest - Posttest Design (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ . 2550: 18) เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการดำเนินการแบบกึ่งทดลอง

ตาราง 1 แบบแผนการดำเนินการทดลอง

ก่อนการทดลอง	ทดลอง	หลังการทดลอง
T1	X	T2

เมื่อ	T1	แทน	การทดลองก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
	X	แทน	การดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
	T2	แทน	การทดลองหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี เวลา 10.00-10.40 น. วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียน ได้ทราบรายละเอียดและรูปแบบการทดลองจัดเตรียมสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
2. สร้างความเข้าใจและพูดคุยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติกิจกรรม
3. ประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย (Pretest) ก่อนการทดลองจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบกลุ่ม จำนวน 20 คน โดยใช้แบบ ประเมินทักษะทางสังคม บันทึก การประเมิน โดยผู้วิจัย
4. ผู้วิจัยทำการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย (Posttest) หลังเสร็จสิ้นการทดลอง
5. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไปวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการทางสถิติ และสรุปผลการทดลอง

ตาราง 2 การกำหนดรายละเอียดในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

สัปดาห์ ที่	วันที่ทดลอง	ชื่อกิจกรรม	อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ แบบกลุ่ม
1	อังคาร	การประดิษฐ์บ้านนกน้อย	กล่องนม เชือก ไขว้ไม้แห้ง กรรไกร กาว
	พุธ	สร้างสรรค์ภาพปะติด ผลไม้แสนอร่อย	กระดาษสี สีเทียน กระดาษวาดรูป
	พฤหัสบดี	ตกแต่งแต้มสีส้นก้อนหิน มหัศจรรย์	ก้อนหิน สีอะคริลิก ปากกาเคมี กาวร้อน ตาปปลอม
2	อังคาร	การประดิษฐ์ครอบครว้ คุณกระต่าย	กล่องแม็กซ์เปลา่ เศษผ้า กระดุม กาวร้อน สีไม้ สีเทียน
	พุธ	การพิมพ์ภาพดอกไม้ แสนสวย	ผ้าขาว กระดาษ ดอกไม้
	พฤหัสบดี	การประดิษฐ์ ปลาตากลม	แผ่นซีดี กระดาษสี
3	อังคาร	การประดิษฐ์ขวดแขวน เอกสาร	ขวดน้ำพลาสติก เชือก กาวร้อน กระดาษสี
	พุธ	การพับกระดาษสี่เหลี่ยม สวยสดใส	กระดาษสี เชือก กระดุม สีไม้ สีเทียน
	พฤหัสบดี	การประดิษฐ์ปลาน้อยพ่น น้ำ	ขวดน้ำพลาสติก กระดาษสี เทปสี กรรไกร
4	อังคาร	การประดิษฐ์ที่คั่นหนังสือ	ไม้ไอศกรีม กระดุม กระดาษสี
	พุธ	การปั้นแต่งเป็นตัวสวน สัตว์ธรรมชาติ	กระดาษสี ดินน้ำมัน สีเมจิก ฟิวเจอร์บอร์ด
	พฤหัสบดี	สร้างสรรค์ตัดกระดาษโม บายเล่นลม	กรรไกร กระดาษสี เชือก ลูกปัดสีเมจิก
5	อังคาร	การประดิษฐ์ของเสียบ จดหมาย	กระดาษสี จานกระดาษ ไม้หนีบ เชือก
	พุธ	ปะติดภาพเมล็ดพืชเรียงร่า	เมล็ดพืชถั่วเขียว ข้าวโพด ค่น้ำ กระดาษวาด ภาพ
	พฤหัสบดี	การประดิษฐ์กระเป๋าน้ำ ใส่ของ	ฟิวเจอร์บอร์ด พลาสติกใส กระดาษสี

ตาราง 2 (ต่อ)

สัปดาห์ ที่	วันที่ทดลอง	ชื่อกิจกรรม	อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ แบบกลุ่ม
6	อังคาร	การประดิษฐ์ จานบินกาแลคซี	แผ่นซีดี ลูกปัด กาวร้อน กระดาษสี ฝาครอบ กาแฟ
	พุธ	การประดิษฐ์กรอบรูปจิ๋ว ชอร์	ตัวต่อจิ๊กซอว์ กระดาษสี แลคเกอร์ กาวร้อน กรรไกร
	พฤหัสบดี	การพับและตัดกระดาษ ดาวกระจาย	กระดาษสี กรรไกร สีเทียน สีไม้
7	อังคาร	การประดิษฐ์ลูกข่าง หลากสี	กระดาษสี กรรไกร ลูกแก้ว ดินน้ำมัน
	พุธ	ภาพปะติดบ้านในชนบท	กระดุม เศษผ้า ฝาขวด กาวร้อน กรรไกร ก้าน ไม้ขีด
	พฤหัสบดี	การประดิษฐ์จินตนาการ ในขวดแก้ว	ขวดแก้ว ตึกตาของเล่น ต้นไม้ พลาสติก กากเพชร กาวร้อน
8	อังคาร	การประดิษฐ์นาฬิกา ทรายขวดแก้ว	ขวดน้ำพลาสติก เชือก กาวร้อน กระดาษตกแต่ง ทรายสี
	พุธ	การประดิษฐ์แจกัน เอนกประสงค์	กล่องขนม กาวร้อน กระดาษหนังสือพิมพ์
	พฤหัสบดี	การประดิษฐ์ผลไม้ติด หนึบ	ฝาครอบแก้วน้ำ กาวร้อน ถ้วยพลาสติกหลายสี แผ่นแม่เหล็ก กระดาษสี

หมายเหตุ

การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม โดยการแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มละ 3 คน ในทุกครั้งของการทำกิจกรรม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และรู้จักการทำงาน คิดและวางแผนร่วมกัน เป็นกลุ่มซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ การมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่นและการมีมารยาทในสังคม ครุมีบทบาทในการสนับสนุนการเรี ยนรู้ของเด็ก ในการสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อและอุปกรณ์ให้มีความเหมาะสม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดทักษะทางสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 2 ครั้ง คือ

1. ประเมินก่อนทดลอง (Pretest) ด้วยแบบประเมินทักษะทางสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน
2. เมื่อเสร็จการทดลองในสัปดาห์ที่ 8 ประเมินหลังการทดลอง (Posttest) ด้วยแบบประเมินทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ชุดเดียวกันกับประเมินก่อนทดลอง (Pretest) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้ค่าแจกแจง t - test แบบ Dependent Samples โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมสำเร็จรูป

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

- 1.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบ ประเมิน ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2545: 179) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะแบบประเมินทักษะทางสังคมกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

- 1.2 หาความเชื่อมั่นของผู้สังเกตแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการนำแบบประเมินทักษะทางสังคม ไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลลาดสวาย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน ใช้สูตร RAI (Burry-Stock. 1996: 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum^k \sum^n |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ	RAI	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน
	R_{1kn}	แทน	ผลการประเมินของผู้ประเมินคนที่ 1
	R_{2kn}	แทน	ผลการประเมินของผู้ประเมินคนที่ 2
	N	แทน	จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนทักษะทางสังคม (ช้อย่อย)
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (0 , 1, 2)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2521: 36)
ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยคำนวณจากสูตร
(บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ 2521: 55) ใช้สูตรดังนี้

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum X$	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนนักเรียนแต่ละคนยกกำลังสอง

3. สถิติทดสอบสมมติฐาน

3.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลัง จากการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม โดยใช้ค่าแจกแจง t แบบ Dependent Samples (บุญเชิด ภิญโญนนันทพงษ์ 2521: 99) โดยใช้สูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ใน t -distribution
	D	แทน	ค่าความแตกต่างของคะแนน
	N	แทน	จำนวนคู่ของคะแนน
	$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง
	$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่าง

3.2 หาค่าขนาดส่งผล (Effect Size) สำหรับ t -test แบบ Dependent Samples โดยใช้สูตร Cohen's d (Cohen, 1988: 19-74) ดังนี้

$$d = \frac{t}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ	d	แทน	ค่าขนาดของการส่งผลของ Cohen's d
	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t -distribution
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
K	แทน	คะแนนเต็มรายด้าน
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t –distribution
$\bar{D}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
S_D	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดลองตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

การศึกษาในส่วนนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ผู้วิจัยนำคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการประเมินก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและคะแนนรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการ มีระเบียบวินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการมีมารยาทในสังคม และแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้

ตาราง 3 เกณฑ์ค่าเฉลี่ยและความหมาย

ช่วงคะแนน	ระดับ	แปลความหมาย
1.35-2.00	สูง	เด็กแสดงทักษะทางสังคมได้ด้วยตนเอง
0.68-1.34	ปานกลาง	เด็กแสดงทักษะทางสังคมได้โดยมีผู้แนะนำ
0.00-0.67	ต่ำ	เด็กไม่แสดงทักษะทางสังคม

ตาราง 4 ระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

ทักษะทางสังคม (n = 20)	K	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
		$\bar{X}$	S.D	ระดับทักษะ	$\bar{X}$	S.D	ระดับทักษะ
1.ด้านการมีระเบียบวินัย	8	1.22	.21	ระดับปานกลาง	1.88	.19	ระดับสูง
2.ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	8	1.23	.22	ระดับปานกลาง	1.91	.15	ระดับสูง
3.ด้านการมีมารยาทในสังคม	9	1.16	.16	ระดับปานกลาง	1.92	.11	ระดับสูง
รวม	25	1.19	.18	ระดับปานกลาง	1.90	.13	ระดับสูง

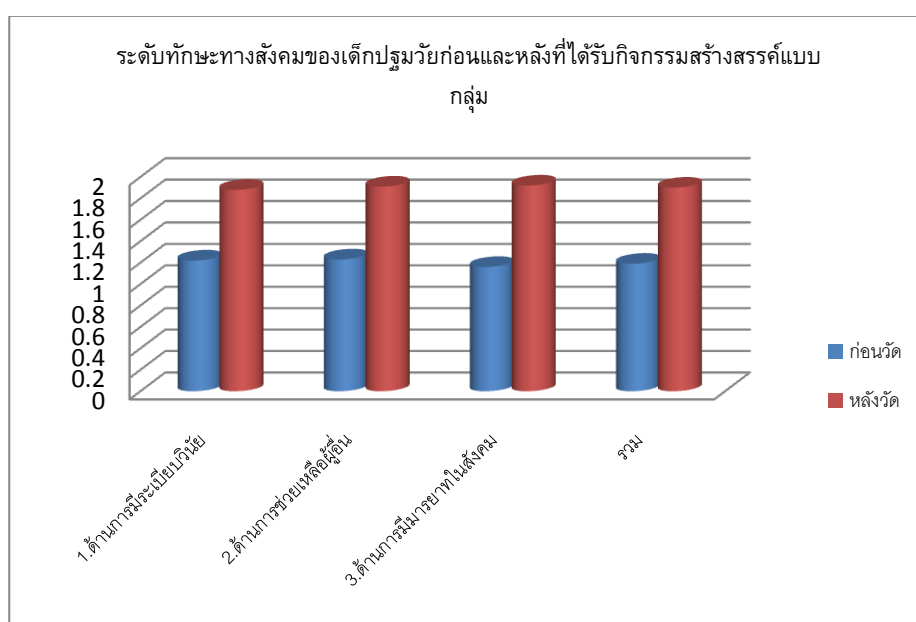
ผลการวิเคราะห์ตาราง 4 พบว่าระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นดังนี้

ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มทักษะทางสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ย 1.19 คะแนนซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการ มีระเบียบวินัยมีค่าเฉลี่ย 1.22 คะแนน ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นมีค่าเฉลี่ย 1.23 คะแนน ด้านการมีมารยาทในสังคม มีค่าเฉลี่ย 1.16 คะแนน ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

แต่ภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 1.90 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีระเบียบวินัยมีค่าเฉลี่ย 1.88 คะแนน ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นมีค่าเฉลี่ย 1.91 คะแนน ด้านการมีมารยาทในสังคมมีค่าเฉลี่ย 1.92 คะแนน ทุกด้านอยู่ในระดับสูง

แสดงว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มีทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง หรือแสดงทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านทุกด้านได้โดยมีผู้แนะนำและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มีทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับสูงหรือ แสดงทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านทุกด้านได้ด้วยตนเอง

เพื่อให้เห็นผลการเปรียบเทียบเด่นชัด ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ทั้งคะแนนโดยรวมและคะแนนรายด้าน มานำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การเปรียบเทียบระดับทักษะทางสังคมรายด้านและคะแนนโดยรวมก่อนและหลังทดลอง

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

การเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยรวมและแยกเป็นราย ด้าน ได้แก่ ด้านการมีระเบียบวินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการมีมารยาทในสังคม ที่วัดจากเด็ก จำนวน 20 คน ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง และทดสอบความแตกต่างเฉลี่ย ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยใช้สถิติ t-test ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

ทักษะทางสังคม	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	df	p	แปลผล
1.ด้านการมีระเบียบวินัย	.66	.04	17.62**	19	0.00	มีนัยสำคัญ
2.ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	.68	.04	18.51**	19	0.00	มีนัยสำคัญ
3.ด้านการมีมารยาทในสังคม	.76	.03	24.16**	19	0.00	มีนัยสำคัญ
รวม	.70	.02	24.89**	19	0.00	มีนัยสำคัญ

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 5 พบว่า หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในภาพรวมสูงขึ้นเฉลี่ย .70 ได้ค่า $t = 24.89$, $p = 0.00$ ซึ่งสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะทางสังคม ด้านการมีระเบียบวินัยสูงขึ้นเฉลี่ย .66 ได้ค่า $t = 17.62$, $p = 0.00$ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้นเฉลี่ย .68 ได้ค่า $t = 18.51$, $p = 0.00$ และด้านการมีมารยาทในสังคมสูงขึ้นเฉลี่ย .76 ได้ค่า $t = 24.16$, $p = 0.00$ ซึ่งทุกด้านสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้คำนวณค่าขนาดส่งผล (Effect Size) โดยใช้สูตรขนาดส่งผลของโคเฮน (Cohen's d) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าขนาดส่งผลของทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้าน ของโคเฮน (Cohen's d)

ทักษะทางสังคม	t	n	Cohen's d	ขนาดส่งผลระดับ
1.ด้านการมีระเบียบวินัย	17.62	20	3.94	มาก
2.ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น	18.51	20	4.14	มาก
3.ด้านการมีมารยาทในสังคม	24.16	20	5.40	มาก
รวมทุกด้าน	24.89	20	5.57	มาก

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มีขนาดส่งผลต่อทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ คะแนนรวม ($d=5.57$) ด้านการมีระเบียบวินัย ($d=3.94$) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ($d=4.14$) และด้านการมีมารยาทในสังคม ($d=5.40$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ทั้งในภาพรวมและแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านการมีระเบียบ วินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการมีมารยาทในสังคม และการ เปรียบเทียบทักษะทางสังคม ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

ขอบเขตของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็ก ระดับปฐมวัยชาย- หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียน วัดปัญญทวยิกาवास ตำบลลาดสวาย อำเภอ ลำลูกกา จังหวัด ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานีเขต 2 จำนวน 20 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้อง แล้วทำการประเมินโดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคม ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม และ ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม และแบบ ประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการประเมินทักษะทางสังคม ของ เด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง จากนั้นทำการทดลองเพื่อ ประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการด้วยตนเอง จำนวน 8 สัปดาห์ เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมครบ 8 สัปดาห์ นำแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็ก ปฐมวัยมาประเมินอีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

หลังจากที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มีทักษะทางสังคมดังนี้

1. ระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมโดยรวม คือเด็ก แสดงทักษะทางสังคมได้ด้วยตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90คะแนน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในแต่ละทักษะมีคะแนนเฉลี่ย สูงขึ้น คือเด็กแสดงทักษะทางสังคมได้ด้วยตนเอง ได้แก่ ด้านการมี ระเบียบวินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการมีมารยาทในสังคม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.88, 1.91, 1.92 ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์แบบกลุ่มโดยรวมพบว่า เด็กปฐมวัย มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น มีค่าผลต่างคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ .70 คะแนน และรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีระเบียบวินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการ มีมารยาทในสังคม มีค่าผลต่างคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ .66, .68, .76 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 และการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มีขนาดส่งผลต่อทักษะทางสังคมโดยรวม และรายด้านในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ คะแนนรวม ($d=5.57$) ด้านการมีระเบียบวินัย ($d=3.94$) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ($d=4.14$) และด้านการมีมารยาทในสังคม ($d=5.40$)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลป สร้างสรรค์แบบกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ส่งผลให้เด็กมีทักษะทางสังคม อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นการจัดกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเด็กได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมได้ดี การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม กระตุ้นให้เด็กได้ร่วมมือกัน ในการคิดวางแผนงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เด็กได้ลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า นอกจากนี้การที่เด็กได้ทำงานกลุ่ม ช่วยลดความเอาแต่ใจตนเอง ลดการ ยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง และสร้างทักษะทางสังคมให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้ คือ

1. ระดับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านพบว่า หลังจากเด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม มีระดับทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองทุกด้าน อภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีระเบียบวินัย เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะทางสังคมด้านการ มีระเบียบวินัยก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง คือเด็กแสดงทักษะทางสังคมได้โดยมีผู้นำ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.22 คะแนน หลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับอยู่ในระดับสูง คือเด็กแสดงทักษะทางสังคมได้ด้วยตนเองค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 คะแนน แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมด้าน การมีระเบียบวินัย เพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้โดยการได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมได้ดี ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การทำงานกลุ่ม การกระตุ้น การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน และสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มได้ดี โดยสาเหตุที่เด็กมีทักษะทางสังคมด้านการ มีระเบียบวินัย เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการมีระเบียบวินัยเป็นพฤติกรรมที่อาศัยการเรียนรู้ สังคมซึมซับอย่างค่อยเป็นค่อยไป สม่่าเสมอ และต้องการคำแนะนำที่ถูกต้องจากครู ดังนั้นแผนการจัดกิจกรรม ควรส่งเสริมให้เด็กเกิดกระบวนการทางสังคมเชิงบวก ซึ่งส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้ จดจำ ประสพการณ์ตรงระหว่างการทำ กิจกรรมหลายกิจกรรม เช่น ความมีระเบียบวินัย การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือ การมีมารยาทในสังคม การให้กำลังใจ การให้อภัย และคำแนะนำต่างๆ จากครูในระหว่างทำกิจกรรม ซึ่งอาศัยการซึมซับที่ละเล็กละน้อยระหว่างทำกิจกรรมในหลายกิจกรรม ส่งผลให้เด็กมีความ เข้าใจและมีทักษะทางสังคม

ด้านการมีระเบียบวินัยเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรม การประดิษฐ์บ้านนกน้อย โดยมีการจัดสถานที่ประกอบกิจกรรมภายนอกห้องเรียน บริเวณลานหญ้าใต้ร่มไม้ เป็นกิจกรรมการประดิษฐ์งานศิลปะโดยแบ่งให้เด็กปฏิบัติงานกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ทำการประดิษฐ์บ้านนกจากกล่องนม ลังกระดาษ โดยภายในกลุ่มมีการวางแผนงาน ลำดับและจัดหน้าที่ของแต่ละคน และทำงานในส่วนที่ตนเองได้รับมอบหมายภายในพื้นที่อย่างถูกต้อง โดยมีครูคอยให้คำแนะนำขณะทำกิจกรรม พบว่านอกเหนือจากการจัดแผนการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางสังคม ด้านการมีระเบียบวินัยเพิ่มมากขึ้น การเลือกสถานที่นอกห้องเรียน ยังสามารถช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เช่นระเบียบวินัยระหว่างการเดินแถวนอกห้องเรียน เป็นต้น โดยมีครูคอยกำกับดูแลให้คำแนะนำ ซึ่งช่วยให้เด็กจดจำพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้นด้วย ดังนั้นทีกคำพูดเด็กซึ่งพบขณะทำกิจกรรมว่า "เดินดี ๆ อย่าแตกแถว" เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิทยา นาควัชระ (2544: 86) กล่าวว่า การจะปลูกฝังความมีวินัยให้กับเด็กปฐมวัยนั้นจะต้องให้เด็กได้ฝึกฝนเรียนรู้และค่อย ๆ ซึมซับทีละเล็กละน้อยเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปและต้องอาศัยการแนะนำจากผู้อื่นตั้งแต่เยาว์วัย ให้เด็กเข้าใจถึงบทบาททางสังคม และจากการเลียนแบบอย่างที่เป็นที่ปฏิบัติกับเด็ก สามารถตระหนักถึงความจำเป็น ในการทำตามสังคม เด็กได้รับความรู้จากผู้ใหญ่ และได้รับจากเพื่อนของเขาด้วยประสบการณ์ ที่เด็กได้รับในช่วงปฐมวัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2527: 482-483) กล่าวว่า การฝึกระเบียบวินัยต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอ มีความอดทนและต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ให้มีความเข้าใจระเบียบวินัย ซึ่งให้เห็นผลดีของการปฏิบัติ เมื่อเด็กเข้าใจเด็กจะปฏิบัติด้วยความเข้าใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีวินัยต่อตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับ หลัง ก็จะประพฤติ ปฏิบัติอยู่ในระเบียบอันดี ด้วยเหตุผลดังกล่าว การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ให้กับเด็กส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะทางสังคมด้านการมีระเบียบวินัยสูงขึ้น

1.2 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะ สังคมด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง คือเด็กแสดงทักษะทางสังคมได้โดยมีผู้แนะนำ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.23 คะแนน หลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ อยู่ในระดับสูง คือเด็กแสดงทักษะทางสังคมได้ด้วยตนเอง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.91 คะแนน แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมในด้านต่างๆ ควบคู่ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การแบ่งปันการวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามกฎ กติกา การมีมารยาทในสังคม เป็นต้น โดยสาเหตุที่เด็กมีทักษะทางสังคมด้านการช่วยเหลือผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่อาศัยการเรียนรู้ และต้องการคำแนะนำที่ดีจากครูแผนการจัดกิจกรรมจึงควรเป็นแผนที่ไม่สมบูรณ์ สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมจึงมีความหลากหลายและมีปริมาณที่จำกัด เพื่อให้เด็กได้มีการ คิดแก้ปัญหา และ เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านต่างๆ ควบคู่กัน เช่น การมีระเบียบวินัย การมีมารยาทในสังคม การให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม การมีน้ำใจ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับรวิวรรณ แสงฉาย (2533: 363 – 364) ที่กล่าวว่าประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับในขณะที่เล่นกับเพื่อนทำให้

เด็กเรียนรู้การแบ่งปัน และนำมาทดแทนความเห็นแก่ตัว หรือเห็นตนเองเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ผู้วิจัยเน้นให้เด็กได้ ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม กลุ่ม ละ 3 คนซึ่งใน การทดลองเด็กเกิดกระบวนการคิดร่วมกัน ทำงานร่วมกัน การแบ่งปันวัสดุ เช่นระหว่างการทำกิจกรรม จานบินกาแลคซี เด็กร่วมมือทำกิจกรรมการประดิษฐ์ให้สำเร็จและสวยงาม โดยตกแต่งภาพวาดจาน บินตามจินตนาการโดยนอกเหนือจากงานในส่วนที่เด็กได้รับมอบหมายแล้ว เมื่อเด็ กทำกิจกรรมใน ส่วนของตัวเองเสร็จ ก็มีการช่วยเหลือเพื่อนภายในกลุ่มดังบันทึกคำพูดเด็ก ซึ่งพบขณะทำกิจกรรม ว่า “เรามาช่วยกันทำงานให้เสร็จดีกว่า แล้วเราจะได้ไปช่วยดูแลและบอกเพื่อนๆ ที่ยังทำงานไม่ เรียบร้อย” นอกจากนี้ ในสื่อหรืออุปกรณ์ที่ครูจัดมาไม่เพียงพอทำให้เด็กเกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหา โดยการยืมเพื่อนในกลุ่มหรือเพื่อนกลุ่มอื่นๆข้างเคียง ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมทาง สังคมในการช่วยเหลือผู้อื่น เด็กยังได้เรียนรู้การแบ่งปัน และมารยาทในสังคม ควบคู่กันด้วย ซึ่ง สอดคล้องกับ ปรัชญาของ จอห์นดิวอี้ ที่กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำและประสบการณ์ตรง (Learning by doing) พัฒนา ชัชพงศ์ (2540: 15) ทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีปฏิสัมพันธ์ เชิงบวกในการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม จึงเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้เด็กมีระดับทักษะทางสังคมด้าน การช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้นอย่างชัดเจน

1.3 ด้านการมี มารยาท ในสังคม เด็กปฐมวัย มีระดับทักษะทางสังคม ด้านการมี มารยาทในสังคมก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง คือเด็กแสดงทักษะทางสังคมได้โดยมีผู้ แนะนำ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.16 คะแนน หลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ อยู่ในระดับ สูง คือเด็ก แสดงทักษะทางสังคมได้ด้วยตนเอง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 คะแนน แสดงว่าการจัดกิ จกรรม ศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านการมีมารยาทในสังคม เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากลักษณะของกิจกรรมเป็นกิจกรรมกลุ่ม มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันและการยอมรับ พัง ความคิดเห็นผู้อื่น โดยสาเหตุที่เด็กมีทักษะทางสังคมด้านการมีมารยาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก เป็นพฤติกรรมที่อาศัยการเรียนรู้ สังคม ซึมซับอย่างค่อยเป็นค่อยไป สม่่าเสมอ และ ต้องการคำแนะนำที่ถูกต้องจากครูเช่นเดียวกับการมีระเบียบวินัย ดังนั้นแผนการจัดกิจกรรมจึงควร เป็นแผนที่มีสื่อ และอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และมีปริมาณที่จำกัด เช่นเดียวกับด้านการช่วยเหลือผู้อื่น โดยเป็นสถานการณ์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรม ทางสังคม ด้านการมีมารยาทในสังคม ควบคู่กับด้านต่างๆ ผ่านการช่วยเหลือแบ่งปัน ตามกฎ กติกา มารยาท ในสังคม เป็นต้น เช่น ระหว่างการทำกิจกรรมฉีก ปะ กระดาษ ผลไม้แสนสวย โดยจัดที่โรงอาหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่ม โดยให้เด็กสร้างผลงานศิลปะผลไม้ แสนสวย จากการฉีก ปะ กระดาษ โดยครู กำหนดสื่อและวัสดุให้เด็กแต่ละกลุ่มที่หลากหลาย แตกต่างและจำนวนไม่เท่ากัน และเปิดโอกาสให้ เด็กได้ทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้เด็ก เกิด จินตนาการงานศิลปะได้อย่างอิสระ และรู้จัก แลกเปลี่ยนสื่อและวัสดุ กับเพื่อนในกลุ่มหรือกลุ่มอื่นๆได้ๆ ส่งผลให้เกิดกระบวนการทางสังคมขึ้น โดยมีครูคอยให้แนะนำเด็กในเรื่องมารยาทในสังคม เช่น การหยิบยืมของ การคืนสิ่งของ การแบ่งปัน กระดาษ และสี เป็นต้น ดังบันทึกคำพูดเด็กซึ่งพบขณะทำกิจกรรมว่า “เราขอยืมกาวหนอยสิ เดี่ยวเรา ใช้เสร็จจะนำมาคืน” เป็นต้น โดยนอกเหนือจากแผนการสอนซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะทาง

สังคมด้านการมีมารยาทในสังคม การเลือกสภาพแวดล้อมที่ต่างออกไปจากห้องเรียนตามปกติ เช่น โรงอาหาร จะส่งผลเมื่อเด็กจัดกิจกรรมสำเร็จแล้ว ครูสามารถ สอนแทรกมารยาทในสังคม โดยการ ให้เด็กช่วยเก็บกวาดทำ ความสะอาดสภานที่ ซึ่งเป็นการให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยตรงอีกทางหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แวมมณี และคณะ (2536: 80) กล่าวว่า การที่ให้โอกาส เด็กเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่น เด็กจะได้รับการถ่ายทอดมาร ยาทและกติกาทงสังคม เกิดความรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่นในสังคมและยังสอดคล้องกับ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2556: 16) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย การพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่มีลักษณะที่ดี และอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเป็นสุขนั้น ต้องเริ่มต้นพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ปี เนื่องจากเด็กในวัยนี้ เป็นเด็กที่อยู่ในวัยช่วงพลังสำคัญของชีวิต ที่พร้อมจะเติบโตและพัฒนาไปเป็นกำลังสำคัญ ของ ครอบครัวชุมชนและสังคม สิ่งที่เด็กวัยนี้เรียนรู้จะซึมซับและฝังลึกจะหลอมบุ คลิกอยู่ในตัวตนไปจน ตลอดชีวิต กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่มจึงช่วยพัฒนาและส่งเสริมเด็กปฐมวัยได้ดียิ่งขึ้น

2. การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ แบบกลุ่มโดยรวม มีคะแนนทักษะทางสังคมก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.19 คะแนน หลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับ สูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90 คะแนน แสดงว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่มนั้น ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ และสังคมที่อยู่โดยเปิดโอกาส ให้เด็กได้ทำงานอย่างอิสระ แสดงความคิดเห็น การช่วยเหลือและให้คำ แนะนำ แบ่งปันสิ่งของวัสดุ อุปกรณ์ร่วมกัน โดยเน้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางด้าน การมีระเบียบวินัย โดยผลจากกิจกรรมการ ปฏิบัติจริง ลงมือทำด้วยตนเอง โดยสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2538: 24 –243) กล่าวว่า ศิลปศึกษา เป็นตัวสร้างเสริมลักษณะนิสัยการเข้าสังคมให้กับเด็กปฐมวัย และทำให้เกิดลักษณะนิสัยด้านการคิด สร้างสรรค์จินตนาการจากสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กเกิดนิสัยรักการทำงานเป็นกลุ่มและมีพัฒนาการทางสังคมเพิ่มสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับซีเฟลด์ท์ (จิณณภัส ศรีทรง . 2541: 12-13; อ้างอิงจาก Secfeldt. 1980: 77-11) กล่าวว่า ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กวัยนี้ มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้นจาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจ เป็นพิเศษ ชอบเล่นละครบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนน้อยลง เพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับ ความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่จะเริ่มมีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจ ถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม นอกเหนือจากนี้สภาพแวดล้อมยังมีส่วนช่วย ให้เด็กสามารถเรียนรู้ทักษะทางสัง คมผ่าน ประสบการณ์ตรงซึ่งอาจส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การเดินเป็นระเบียบ การเข้าแถวรับวัสดุ ซึ่งมีผลต่อด้านความมีระเบียบวินัย เป็นต้น ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่อาศัยการเรียนรู้ สังซึม ซึมซับอย่างค่อยเป็นค่อยไป สม่่าเสมอ และต้องการคำแนะนำที่ถูกต้องจากครู ดังนั้นครูจึงมีหน้าที่และ บทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาทักษะทางสัง คมอีกทางหนึ่ง ซึ่งครูเปรียบเสมือนตัวแบบที่เด็กจะ ปฏิบัติตาม

ดังนั้นจากการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังจากจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ทักษะทางสังคม 3 ด้าน คือ ด้านการมีระเบียบวินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการมีมารยาทในสังคม สูงขึ้นโดยแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยทั้งโดยรวมและรายด้าน

ข้อสังเกตที่ได้รับการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้เลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ได้แก่ การฉีกตัด ปะกระดาษ การประดิษฐ์เศษวัสดุ การพับกระดาษ การวาดภาพระบายสี จะสังเกตได้ว่าเด็กเกิดความสนใจ ตั้งใจความสนุกสนาน และเพลิดเพลินกับการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ซึ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เด็กจะได้ช่วยเหลือกัน เกิดความเป็นระเบียบวินัยจัดเก็บของใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าที่และช่วยกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำกิจกรรม เกิดความรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ เด็กได้ผ่านการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นเวลา 8 สัปดาห์ มีความเห็นอกเห็นใจกันยอมรับความผิดโดยการขอโทษ และขอบคุณเพื่อนเมื่อเพื่อนช่วยงานทุกครั้ง ซึ่งเด็กได้เรียนรู้ในกลุ่มเมื่อทำงานร่วมกันและพัฒนาทักษะทางสังคมให้ดียิ่งขึ้น
2. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก ในการตอบคำถาม การนำเสนอผลงานให้เพื่อนและคุณครู ได้ทราบถึงความคิดและการออกแบบ ชิ้นงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี
3. เด็กได้ฝึกสมาธิ ความอดทนในการทำกิจกรรมให้สำเร็จเรียบร้อยและดี เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มในสังคมได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลาย ควรเป็นกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยากในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนการปฏิบัติให้ง่ายเหมาะสมกับวัยเด็ก
2. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็ก ได้คิดทำและออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยตนเอง และให้ทำกิจกรรมอย่างอิสระไม่จำกัดเวลาจนเกินไป ทำให้ผลงานไม่เรียบร้อยและไม่มีคุณภาพ
3. ครูต้องให้กำลังใจ เสริมแรง ให้คำแนะนำเด็กและยอมรับความสามารถของเด็กแต่ละคน เป็นการส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และอยากปฏิบัติกิจกรรมอีกในคราวต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากทักษะทางสังคมด้านการ มีระเบียบวินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการมีมารยาทในสังคม เช่น ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือ พฤติกรรมชอบสังคม พฤติกรรมการเล่นของเด็ก เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงผลของการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ที่มีผลต่อทักษะด้านอื่นๆ เช่น ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม นอกเหนือจาก กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เช่น กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539). *แนวการจัดประสบการณ์ก่อนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- (2546). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ปี*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัย.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- (2551). *นวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บัคส์.
- กรรณิการ์ โยธารินทร์. (2545). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2556, จาก <http://www.kriengsak.com/node/1646>
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). *นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5ปี) พ.ศ 2545 – 2549*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงาน. (2551). *การจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง*. กรุงเทพฯ.
- จิณณภัส ศรีทรง. (2541). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกรูปแบบเต็มรูปแบบ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัส คำภารัตน์. (2541). *การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- ฉันทนา ศรีภักดี. (2555). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนัญชิตา. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2556, จาก <http://women.Kapook.com/view13859.html>.

- ชวลิต ดาบแก้ว. (2533). ศิลปศึกษา: การรู้จักคุณค่าของศิลปะ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชไมมน ศรีสุรักษ์. (2540). การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวิศักดิ์ ยูซุบ. (2546). ผลการให้ประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษาที่มีต่อทักษะทาง สังคมและความสามารถทางภาษาของนักเรียนอนุบาล. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เทพ สงวนกิตติพันธ์. (2545). ทักษะชีวิต: เพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แหมมณี; และคณะ. (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมใจ พิมพ์วงศ์. (2541). การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเรียน ร่วมกับเด็กปกติระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบสหร่วมใจ. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนาภรณ์ ธนดิษฐ์พันธ์. (2549). วารสารการศึกษาปฐมวัย. ฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ธีรยุทธ์ เสนียวงค์ ณ อยุรยา. (2536). การพัฒนาทักษะและประสบการณ์ทางสังคมในทักษะและ ประสบการณ์พื้นฐานสำหรับเด็กประถมศึกษา. หน่วยที่ 6. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2540). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- นฤมล เนียมหอม. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2556, จาก <http://www.nareumon.com>.
- นาตยา ภัทรแสงไทย. (2525). ยุทธวิธีการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- น้อมฤดี จงพยุหะ. (2519). คู่มือการศึกษาวิธีสอนสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้าการพิมพ์.
- เบญจมาศ วิไล. (2544). การส่งเสริมพัฒนาการ. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2548). เอกสารประกอบการเรียนวิชา 301512 วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- ประนอม เดชชัย. (2521). แนวคิดใหม่การสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- (2536). เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนวิชาสังคมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประมวล ดิกคินสัน. (2527). จิตวิทยาคลินิกสมองมนุษย์. เล่ม 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ปริญญช จุลพรหม. (2547). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิจารณ์ญาณของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. (2538). การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกโดยชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมการฝึกตามโครงการและการฝึกตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี สวัสดิ์สาลี. (2505). การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ.
- ปัทมา บรรเทงจิต. (2548). การศึกษาทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนของเด็กก้อทิสติกโดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบกับการสื่อด้วยภาพ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. (2536). ผลการใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ผจงจิตต์ ช้างมงคล. (2553). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พจิตร เกษประดิษฐ์. (2552). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยขนมอบ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์. (2526). เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 5-9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. กรุงเทพฯ: หนึ่งเจ็ดการพิมพ์.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2545). 3 มิติทัศนะทางศิลปะและศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์. กรมการฝึกหัดครู.
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2540). คู่มือการจัดอนุบาลศึกษาและการประเมินผล. กรุงเทพฯ: โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี ชูทัยเจนจิต. (2528). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- มะลิฉัตร เอื้ออานนท์. (2545). กระบวนการเรียนการสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา สำหรับครูยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2527). เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัย. หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นวกนก.
- . (2537). ประมวลสารชุดวิชาหลักการและความคิดทางการปฐมวัย. หน่วยที่ 5 - 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- . (2544). เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 1 - 8. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์-พิมพ์แม็ค.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2552). เอกสารการสอนชุดสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- . (2555). เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (ม.ป.ป.). จิตวิทยาเพื่อการดำรงชีวิต. คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ดีไซน์.
- . (2554). พหุปัญญามองคุณค่าทุกความต่าง. กรุงเทพฯ: สาราเด็ก.
- รวีวรรณ แสงฉาย. (2533). สุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียน : เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 9. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัชนก ก่อดิษฐ์. (2555). ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรางคณา กันประชา. (2548). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วราภรณ์ ปานทอง. (2548). ผลของการเล่นนิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติ ที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2540). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2536). วารสารครุศาสตร์กรุงเทพฯ คณะศึกษาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และคณะ. (2553). กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: มิวเซียมบุ๊คส์.

- วารี ถิระจิตร. (2530). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2537). การศึกษาเด็ก. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- วิทยา นาควัชระ. (2544). วิธีเลี้ยงลูกให้เก่งดีมีสุข=IQ EQ MQ AQ. กรุงเทพฯ: กู๊ดบุ๊ค.
- วีณา วโรตมะวิชัย. (2530). กลวิธีการเรียนและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณ จีระเดชากุล. (2551). นันทนาการสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณภรณ์ มะลิรัตน์. (2554). ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิลป์ พีระศรี. (2531). กิจกรรมเยาวชนด้านศิลปะและการสร้างสรรค์. เอกสารการสอนชุดกิจกรรมและประสบการณ์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ศรีกัลยา พึ่งแสงสี. (2539). การศึกษาพฤติกรรมของครูในการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สาตินี บุโรตม. (2523). การสร้างแบบฝึกวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2538). แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์ดวงกมล.
- (2545). การวัดและประเมินแนวใหม่:เด็กปฐมวัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2549). การวัดและการประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2550). การศึกษาปฐมวัย. โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2550). การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2556). ประชุมวิชาการ:การวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 2. พลังการเรียนรู้เข้าสู่สากล. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล. (2545). ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2526). เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา. หน่วยที่ 10-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. กรุงเทพฯ: หนึ่งเจ็ดการพิมพ์.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2514). เทคนิคและวิธีการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุขุมลย์ เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. หน่วยที่ 4 ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. หลักสูตรและประสานมิตร.
- สุทธิพรรณ ธีรพงศ์. (2534). การศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภช เอี่ยมสุภาษิต. (2540). การพัฒนาทักษะทางสังคม. เอกสารในการอบรมหลักสูตรการพัฒนาทักษะทางสังคม. ปทุมธานี: โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ปทุมธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2536). คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานานาชาติ. (2546). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). การจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง. กรุงเทพฯ: สำนักฯ.
- เสนีย์ รื่นสุข. (2552). พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- हरररर नीलवीर. (2535). ปฐมวัยศึกษา: หลักสูตรและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- อโนชา ธีรธารง. (2550). การใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี สันตหวี. (2535). นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- อัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล. (2552). ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกัสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). สร้าง EQ ให้ลูกคุณ. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.

- อรพรรณ บุตรกตัญญู. (2542). *การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อุษณีย์ โพธิ์สุข. (2542). *เมื่อลูกกรกมีปัญญา*. กรุงเทพฯ: แฟมิลี่ไดเรค.
- อรพรรณ พรสีมา. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ : การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Amidon, E.G; & Hough, J. (1967). *Interaction Analysis : Theory. Research and Applications* Reading. MA: Addison – Wesley.
- Arnhien, R. (1983, August). Perceiving, Forming. *Art Education*. 36(8): 9 – 11.
- Bandura, A. (1969). *Principle of Behavior Modification*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Burry-Stock, Judith; others. (1996, April). Rater Agreement Indexes for Performance Assessment. *Educational and Psychological Measurement*. 56(2): 256.
- Dinkmeyer, Don C. (1965). *Child Development : The emerging Self*. New Jersey: Pretice – Hall, Inc.
- English, H.B.; & English, A.C. (1958). *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms*. New York: David Mckay.
- Fraenkel, J.R. (1980). *Helping Studrntrs thihks and Value. Strategies for Teaching the Social Studies*. New Jersey: Prentic - Hall Incorporation..
- Good. C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: Mc Graw – Hill.
- Graham. (1960). *A Social Studies in the Primary School*. South Melbourn: McMillan Campany of Australia PTY.Ltd.
- Grandin, T. (2000). *Teaching Tips for Children and Adults with Autism*. (online). Available Telnet: autism. Orgltemple/tips – html.
- Harris. (1963). Children's drawings as measures of intellectual maturity : a revision and extension of the Good enough Draw – a – Man Test/by Harris, Dale B. Harcourt.
- Hammord, S.L. (1967). *Good School For YounG Children*. New York: Macmillan.
- Hurlock, E.B. (1968). *Development al Psychology*. 3rd ed New York: Mc Graw Hill.
- J. Anna, Madrid. (2001). Computer – mediated Communication, Social Skills, and Loneliness. Retrieved July 3, 2007, from www.buu.thailis. Uni.th/dao/detail.nsp.

- Jacob Cohen. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences. Second Edition*. New York University. New York: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Jarolimek, John. (1977). *Social Studies in Elementary Education*. New York: The Macmillan Company.
- Katrin, S.; & Yuri S. (2000). *Left Braom and Right Brain At Origami Training*. Retrieved October 20, 2008, from <http://www.oriland.com/oriversity/benefits/articles.as?category=articles&model=02&name=How%20Origami%20Helps%20To%20Develop%20Children>.
- Keiko,a. Rosalie. (1990). "Stress and Coping Skills For Elementary School Children : A Comparative Study on the Relative Effectiveness of a Social Skills Training Program and Problem – solving Skills Training Program. *Dissertation Abstracts International*. 51 (2): 415 – A.
- Kelley, Tamona M; & Daniel. (1986, July). Effects of a An Administrative Plan for Excellance in Creative Arts Experience on the Development of creative in First Graders. *Dissertation Abstracts International*. 44(01): 32 – A.
- Landers, C. (2006). *Early Childhood Development from Two to Six Years of Age*. Retrieved January 25, 2006, From : <http://www.talkingpage.org/artic012.html>.
- Maier. H. W. (1969). *Three Theories of Child Development Revised ed*. New York: Harper & Row, Publishers.
- Margaret, J. B; & Alice, S.C. (2008). Social – Emotional Screening Status in Early Childhood Predicts Elamentary School Outcomes. *Pediatrics*. 121(5): 957
- Mary, J. (1981, May). Pecr Interaction Competencies of Preschoolers Rates High of Low in Soviometric Status. *Dissertation Abstracts International*. 41: 403.
- Morrison, G. (n.d.). *Early Childhood Edacation Today*. 6 th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Peterson, H. T. (1958). *Kindergarten, The Key to Child Growth*. New York: Exposition Press.
- Priestley, P. (1978). *Social Skill and Personal Problem Soving*. London: Tavistock Publications Linited,.
- Taba, H. (1967). *Teachers' Handbook for Elementary Social studies*. Massachusetts. Addison - Wesley Publishing Company.
- Webster, S. c; Teid, m. j. (2004). Strengthenign Social and Emotional Compertence in Young Children - The Foundation for Early School Readiness and Success : Incredible Years Classroom Sovial Skill and Problem - Solbing Curriculum. *Infant and Young Children*. 17(2): 96 - 113.

Westwood, P. (1997). *Commonsense methods for children with special needs*. (3 ed).
London: Routledge.

Yookyung, K. (2003). The effects of Extensive learning centers on Preschool's behaviors in
a Korean - American preschool setting. Talbot school of Theory, Biola Yniversity.
232.

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
- แผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

หลักการและเหตุผล

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญมากสำหรับเด็ก 4-6 ปี เพราะการจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี จะต้องได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีตั้งแต่วัยเด็กเล็ก เช่นเดียวกับเด็กวัย 4-6 ปี เด็กที่มีทักษะทางสังคมที่มั่นคง จะเป็นคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ การส่งเสริมทักษะทางสังคม ของเด็กปฐมวัยสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมได้หลายวิธี เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข วิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยเด็กสามารถจัดให้เด็กได้ คือ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ การทำงานร่วมกันกับเพื่อน เด็กควรเรียนรู้เรื่องการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น การมีมารยาทในสังคม ดังนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม เด็กจะเรียนรู้และจดจำจากการได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมและการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างถาวรมั่นคงต่อไป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อศึกษาระดับ ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะ ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

เนื้อหา

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม ของเด็กปฐมวัยในด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีมารยาทในสังคม โดยเด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่มด้วยตนเอง

หลักการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ แบบกลุ่ม สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 40 นาทีรวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์
2. ลักษณะของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม เป็นการจัดให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรงในการทำงานศิลปะแบบกลุ่ม เน้นให้เด็กได้ใช้ทักษะทางสังคมด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีมารยาทในสังคม โดยมีกระบวนการในการทำกิจกรรม 3 ขั้นตอนคือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป
3. ก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ ครูสร้างสร้างความคุ้นเคยกับเด็กสัปดาห์ที่ 1-8 ดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

การจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่มเพื่อส่งเสริม ทักษะทางสังคม และแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คนซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

4.1 ขั้นนำ

การนำเข้าสู่กิจกรรมการทำศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ด้วยการสนทนาพูดคุย การร้องเพลง การเล่านิทาน ปริศนาคำทาย การเล่นเกมส์ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนานและเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

4.2 ขั้นดำเนินการ

แนะนำอุปกรณ์ขั้นตอนในการทำ และสร้างข้อตกลงเบื้องต้นในการทำกิจกรรมศิลปะ จากนั้นให้เด็กแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน แล้วแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มก่อนจะเริ่มทำกิจกรรมศิลปะ ในขั้นตอนนี้เด็กจะลงมือทำด้วยตนเองโดยครูมีหน้าที่แนะนำและกระตุ้นให้เด็กใช้ทักษะทางสังคม การมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีมารยาทในสังคม ในระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะ พร้อมทั้งช่วยกันเก็บอุปกรณ์และช่วยกันทำความสะอาดหลังจากการทำกิจกรรมศิลปะ

4.3 ขั้นสรุป

เด็กและครู ร่วมกันสนทนาสรุปความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ และออกมานำเสนอผลงานของตนเองและกลุ่มให้เพื่อนๆ ฟังรวมทั้งการพูดคุยในเรื่องการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เล่นด้วยกัน ต้องช่วยเหลือกัน เก็บของเข้าที่ มีความเป็นระเบียบวินัย มีมารยาทที่ดีต่อกัน ไม่หยิบของผู้อื่นโดยไม่ขออนุญาต เป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับตนเอง

การประเมินผล

ประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่มโดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคม

บทบาทครู

ในการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม บทบาทครูมีดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ที่เน้นการส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
2. จัดเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ ที่ใช้ใน กิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ให้เพียงพอกับบางกิจกรรม แต่บางกิจกรรมก็ไม่เพียงพอ เพื่อให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมในด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีมารยาทในสังคม
3. อธิบายข้อตกลงในการทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

4. การนำเข้าสู่กิจกรรมการทําศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม ด้วยการสนทนาพูดคุย การร้องเพลง การเล่านิทาน ปริศนาคําทาย การเล่นเกม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนานและเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม
5. ครูให้คำแนะนำเด็กในเรื่องทักษะทางสังคม เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็ก

บทบาทเด็ก

1. ให้เด็กมีอิสระทางความคิด วางแผนกฎกติกา ในการดำเนินกิจกรรม กลุ่มร่วมกัน โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ
2. ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ กติกา ที่เด็กสร้างร่วมกัน พร้อมทั้งวางแผนงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่ เพื่อให้เกิดทักษะทางสังคมในด้านต่างๆ
3. ให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมการเข้าสังคม ทั้งภายในกลุ่มของตนเอง และกลุ่มข้างเคียง เพื่อให้เกิดทักษะทางสังคมด้านการมีระเบียบวินัย ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการมีมารยาทในสังคม

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 1 วันอังคาร
การประดิษฐ์ บ้านนกน้อย

จุดประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. การมีระเบียบวินัย
2. การช่วยเหลือผู้อื่น
3. การมีมารยาทในสังคม

เนื้อหา

สิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ชนิดต่างๆ รวมทั้งนกด้วยก็ต้องการมีที่อยู่อาศัยไว้เป็นที่พักอาศัย ให้ความอบอุ่น อีกทั้งมีประโยชน์ในการป้องกันแสงแดด ป้องกันฝนและป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ที่อยู่อาศัยของมนุษย์เรียกว่าบ้าน ที่อยู่อาศัยของนกเรียกว่าบ้านนก

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กหยิบภาพบ้านที่อยู่อาศัย ของ สิ่งมีชีวิตต่างๆ เช่น คน หมู แมว นก และให้เด็กอธิบายภาพบ้านที่ตนเองได้รับ

2. เด็กเล่นเกม สาลิปป้อนเหยื่อโดยได้รับคำแนะนำจากครู

ขั้นดำเนินการ

1. ครูแนะนำวัสดุ-อุปกรณ์ และขั้นตอนที่ใช้ในการทำกิจกรรมการประดิษฐ์บ้านนกน้อย
2. เด็กและครูร่วมกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม เช่น ไม่พูดคุยระหว่างทำกิจกรรม ไม่หยิบของเพื่อนโดยไม่ขออนุญาต ขออนุญาตให้มีการยืมอุปกรณ์ระหว่างกลุ่มโดยต้องมีการคืนอุปกรณ์ทุกครั้ง เป็นต้น
3. แบ่งกลุ่มเด็กกลุ่มละ 3 คน และรับอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม
4. เด็กร่วมกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่ม โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ
5. เด็กเริ่มปฏิบัติกิจกรรม โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและกระตุ้นให้เด็กใช้ทักษะทางสังคม ทางด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีมารยาทในสังคม
6. เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ และทำความสะอาดให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนาสรุปกิจกรรม และผลงานที่เด็กปฏิบัติ การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และออกมานำเสนอผลงานของตนเองและกลุ่มให้เพื่อนๆ ฟังรวมทั้งการพูดคุยในเรื่องการปฏิบัติตน เมื่ออยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เล่นร่วมกัน ต้องช่วยเหลือกัน เกื้อหนุนเข้าที่ มีความเป็นระเบียบวินัย มีมารยาทที่ดีต่อกัน เป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับตนเอง

สื่อ / อุปกรณ์

1. กล้องนูนรูปทรงต่างๆ
2. ใบไม้แห้งกรอบ
3. เชือกหรือไหมพรม
4. กรรไกร
5. กาว
6. ที่เจาะกระดาษ

การประเมินผล

สังเกตการเกิดทักษะทางสังคมด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น การมีมารยาทในสังคม ที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคม

ภาคผนวก

เกม “ สาลิกาป้อนเหยื่อ ” (ไม่ทราบผู้แต่ง)

วิธีการเล่น

1. เด็กเข้าแถวตอน 4 แถว จำนวนเท่าๆกัน
2. ผู้เล่นแต่ละคนคาบหลอดกาแฟไว้ เอามือไว้ข้างหลัง ผู้เล่นคนแรกของทุกแถวจะมียางวงคล้องอยู่ที่หลอดกาแฟ สมมติหลอดกาแฟเป็นปากนกสาลิกา ให้ยางวงเป็นเหยื่อ
3. เมื่อครูให้สัญญาณ เด็กคนแรกป้อนเหยื่อไปเข้าปากคนที่สอง โดยไม่ใช้มือช่วยให้ใช้ปากกับปากส่งไปเรื่อยๆ แถวไหนป้อนเหยื่อให้คนสุดท้ายได้ก่อน แถวนั้นเป็นผู้ชนะ

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 2 วันพุธ
สร้างสรรค์ภาพ จิก ปะ ติด ผลไม้แสนอร่อย

จุดประสงค์

เพื่อให้เกิดทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. การมีระเบียบวินัย
2. การช่วยเหลือผู้อื่น
3. การมีมารยาทในสังคม

เนื้อหา

ผลไม้เป็นอาหารที่อุดมไปด้วยสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย มีให้เลือกมากมายหลายชนิด สามารถหาซื้อมาบริโภคได้ง่าย ไม่แพงจนเกินไป เด็กๆ ควรรับประทานผลไม้ทุกวัน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “กินผักผลไม้” พร้อมทำท่าทางประกอบเพลง หลังจากนั้นเด็กร่วมกันสนทนาสาระในเนื้อเพลงได้กล่าวถึงสิ่งใดที่มีประโยชน์กับตนเอง โดยครูคอยให้คำแนะนำ

ขั้นดำเนินการ

1. ครูแนะนำวัสดุ-อุปกรณ์ และขั้นตอนที่ใช้ในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ภาพ จิก ปะ ติด ผลไม้แสนอร่อย
2. เด็กและครูร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม เช่น ไม่พูดคุยระหว่างทำกิจกรรม ไม่หยับของเพื่อนโดยไม่ขออนุญาต อนุญาตให้มีการยืมอุปกรณ์ระหว่างกลุ่ม โดยต้องมีการคืนอุปกรณ์ทุกครั้งเป็นต้น
3. แบ่งกลุ่มเด็กกลุ่มละ 3 คน และรับอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม
4. เด็กร่วมกันกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่ม โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ
5. เด็กเริ่มปฏิบัติกิจกรรมโดยมีครูคอยให้คำแนะนำและกระตุ้นให้เด็กใช้ทักษะทางสังคมทางด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีมารยาทในสังคม
6. เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ และทำความสะอาดให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนาสรุปกิจกรรมและผลงานที่ได้ปฏิบัติ การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และออกมานำเสนอผลงานของตนเองและกลุ่มให้เพื่อนๆ ฟังรวมทั้งการพูดคุยในเรื่องการปฏิบัติตน เมื่ออยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เล่นร่วมกัน ต้องช่วยเหลือกัน เก็บของเข้าที่ มีความเป็นระเบียบวินัย มีมารยาทที่ดีต่อกัน เป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับตนเอง

สื่อ/อุปกรณ์

1. กระดาษวาดเขียน
2. กระดาษสี
3. กาวร้อน
4. กรรไกร

การประเมินผล

สังเกตทักษะทางสังคมของเด็กด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น การมีมารยาทในสังคม ที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคม

ภาคผนวก

เพลง "กินผักผลไม้"

กินผักผลไม้ทำให้แข็งแรง	แก้มก็แดงนารักกันหนา
หมู เห็ด เป็ด ไก่	กุ้ง หอย ปู ปลา
กินแล้วแคล่วคล้า	ร่างกายแข็งแรง

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม
สัปดาห์ที่ 2 ครั้งที่ 6 วันพฤหัสบดี
การประดิษฐ์ ป ปลาตากลม

จุดประสงค์

เพื่อให้เกิดทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. การมีระเบียบวินัย
2. การช่วยเหลือผู้อื่น
3. การมีมารยาทในสังคม

เนื้อหา

ปลานั้นเป็นอาหารที่มีความสำคัญและนิยมรับประทานกัน ปลานำมาทำอาหารได้อร่อยหลายอย่าง ทั้งทอด นึ่ง เผา ต้มยำ มีคุณค่าทางโภชนาการ เช่น โปรตีน ไขมัน วิตามินและแร่ธาตุ เสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรงเจริญเติบโต

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “มาเล่นน้ำกันเถอะ” ทำท่าทางประกอบเพลง เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนทำกิจกรรม

ขั้นดำเนินการ

1. ครูแนะนำวัสดุ-อุปกรณ์ และขั้นตอนที่ใช้ในการทำกิจกรรมการประดิษฐ์ ป ปลาตากลม
2. เด็กและครูร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติกิจกรรม เช่น ไม่พูดคุยระหว่างทำกิจกรรม ไม่หยิบของเพื่อนโดยไม่ขออนุญาต อนุญาตให้มีการยืมอุปกรณ์ระหว่างกลุ่มโดยต้องมีการคืนอุปกรณ์ทุกครั้งเป็นต้น
3. แบ่งกลุ่มเด็กกลุ่มละ 3 คน และรับอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม
4. เด็กร่วมกันกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่ม โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ
5. เด็กเริ่มปฏิบัติกิจกรรมโดยมีครูคอยให้คำแนะนำและกระตุ้นให้เด็กเกิดทักษะทางสังคม ทางด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีมารยาทในสังคม
6. เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ และทำความสะอาดให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสนทนาสรุปกิจกรรมและผลงานที่ได้ปฏิบัติ การได้ทำกิจกรรม ร่วมกัน และออกมานำเสนอผลงานของตนเองและกลุ่มให้เพื่อนๆ ฟังรวมทั้งการพูดคุยในเรื่องการปฏิบัติตน เมื่ออยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เล่นร่วมกัน ต้องช่วยเหลือกัน เก็บของเข้าที่ มีความเป็นระเบียบวินัย มีมารยาทที่ดีต่อกัน เป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับตนเอง

สื่อ / อุปกรณ์

1. แผ่นซีดี
2. กระดาษสี
3. เพลง“มาเล่นน้ำกันเถอะ”

การประเมินผล

สังเกตการเกิดทักษะทางสังคมด้านการมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือผู้อื่น การมีมารยาทในสังคม ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคม

ภาคผนวก

เพลง “ มาเล่นน้ำกันเถอะ “ (ไม่ทราบผู้แต่ง)

มาพวกเรา มา	มาเล่นน้ำกันเถอะ
ไปพวกเราไป	หอยปูกุ้งปลา
เราเป็นสัตว์น้ำ	อยู่ในน้ำทุกเวลา

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบประเมินทักษะทางสังคม

คำชี้แจง

แบบประเมินทักษะทางสังคม มี 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีระเบียบวินัย	มี	8	ข้อ
2. การช่วยเหลือผู้อื่น	มี	8	ข้อ
3. การมีมารยาทในสังคม	มี	9	ข้อ

กล่าวคือ

ทักษะทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กปฐมวัย ซึ่งส่งเสริมทักษะความสามารถ ความชำนาญ ความถนัด ในการสื่อสารและการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. การมีระเบียบวินัย ได้แก่
 - 1.1 ปฏิบัติตามกฎกติกาและข้อตกลงของกลุ่มได้
 - 1.2 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
 - 1.3 เข้าแถวรอคอยตามลำดับก่อนหลังไม่แซงผู้อื่น
 - 1.4 จัดเก็บของเล่นของใช้เข้าที่
 - 1.5 ทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่ที่จัดกิจกรรมได้สะอาดเรียบร้อย
 - 1.6 ตั้งใจฟังสิ่งที่ครูแนะนำด้วยความตั้งใจ
 - 1.7 ดูแลตัวเองในเรื่องความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ
 - 1.8 สามารถเล่นและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
2. การช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่
 - 2.1 ให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์
 - 2.2 ช่วยเก็บวัสดุอุปกรณ์หลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว
 - 2.3 พุดให้กำลังใจเพื่อนในขณะปฏิบัติกิจกรรม
 - 2.4 ช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์
 - 2.5 แนะนำวิธีการเล่นหรือทำกิจกรรมให้เพื่อนที่ไม่เข้าใจ
 - 2.6 หยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน
 - 2.7 ชวนเพื่อนทำกิจกรรมร่วมกัน
 - 2.8 รู้จักการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

3. การมีมารยาทในสังคม ได้แก่

- 3.1 รู้จักพูดเพื่อขออนุญาต
- 3.2 พูดคุยหรือสนทนาด้วยระดับเสียงที่เหมาะสม
- 3.3 พูดขอบคุณเมื่อรับของจากผู้อื่น
- 3.4 รู้จักพูดขอโทษเมื่อทำผิด
- 3.5 เมื่อพูดมีคำลงท้ายด้วยคำว่า ครับ ค่ะ
- 3.6 รู้จักใช้คำทักทายด้วยคำว่า สวัสดี
- 3.7 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 3.8 พูดจาด้วยคำหรือประโยคที่สุภาพ
- 3.9 ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส และสถานที่

4. แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นการบันทึกในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของทักษะทางสังคม จัดเป็น 3 ระดับคะแนนคือ 2, 1, 0

5. เวลาที่ใช้ในการ ประเมิน ประเมิน ช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมในวันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการ ประเมิน จัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม จำนวน 8 สัปดาห์ ประเมินช่วงเวลา 10.00 - 10.40 น. เป็นเวลาวันละ 40 นาที

ขั้นปฏิบัติในการประเมิน

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็กนักเรียน) วัน เดือน ปี สถานที่ ที่ทำการประเมิน
2. ผู้วิจัย ทำการประเมินทักษะทางสังคม โดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล

การบันทึกแบบประเมิน

เมื่อประเมินทักษะทางสังคมตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนทักษะทางสังคมตรงกับข้อใดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าทักษะทางสังคมซ้ำช่องเดิม ให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนที่เกิดทักษะทางสังคมซ้ำโดยทำการบันทึก ดังนี้

ช่องระดับคะแนน	2	บันทึกเมื่อเด็กเกิดทักษะทางสังคมด้วยตนเอง
ช่องระดับคะแนน	1	บันทึกเมื่อเด็กเกิดทักษะทางสังคมโดยผู้อื่นแนะนำ
ช่องระดับคะแนน	0	บันทึกเมื่อเด็กไม่เกิดทักษะทางสังคม

การให้คะแนน

1. ในช่วงเวลาที่ประเมินเด็ก เมื่อเด็กแสดงทักษะทางสังคมกับข้อใดและช่องคะแนนระดับใด ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดทักษะทางสังคมซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนเดิม ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ซ้ำลงในช่องนั้นตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ
2. ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนใด ก็ให้คะแนนเท่ากับช่องคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 คะแนนซ้ำ 2 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้ประเมิน..... นามสกุล.....
 เป็นผู้ประเมินคนที่.....
 ชื่อผู้ถูกประเมิน..... นามสกุล.....
 เป็นผู้ประเมินคนที่.....
 วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....
 สถานที่.....

ทักษะทางสังคม	ระดับคะแนน		
	2	1	0
การมีระเบียบวินัย			
1. ปฏิบัติตามกฎ กติกาและข้อตกลงของกลุ่มได้			
2. มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ			
3. เข้าแถวรอคอยตามลำดับก่อนหลังไม่แซงผู้อื่น			
4. จัดเก็บของเล่นของใช้เข้าที่ได้			
5. ทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่ที่จัดกิจกรรมได้สะอาดเรียบร้อย			
6. ตั้งใจฟังสิ่งที่ครูแนะนำด้วยความตั้งใจ			
7. ดูแลตัวเองในเรื่องความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ			
8. สามารถเล่นและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้			
การช่วยเหลือผู้อื่น			
1. ให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์			
2. ช่วยเก็บวัสดุอุปกรณ์หลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว			
3. พุดให้กำลังใจเพื่อนในขณะปฏิบัติกิจกรรม			
4. ช่วยเพื่อนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์			
5. แนะนำวิธีการเล่นหรือทำกิจกรรมให้เพื่อนที่ไม่เข้าใจ			
6. หยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน			
7. ชวนเพื่อนทำกิจกรรมร่วมกัน			
8. รู้จักการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด			

ทักษะทางสังคม	ระดับคะแนน		
	2	1	0
การมีมารยาทในสังคม			
1. รู้จักพูดเพื่อขออนุญาต			
2. พูดคุยหรือสนทนาด้วยระดับเสียงที่เหมาะสม			
3. พูดขอบคุณเมื่อรับของจากผู้อื่น			
4. รู้จักพูดขอโทษเมื่อทำผิด			
5. เมื่อพูดมีคำลงท้ายด้วยคำว่า ครับ ค่ะ			
6. รู้จักใช้คำทักทายด้วยคำว่า สวัสดี			
7. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			
8. พูดจาด้วยคำหรือประโยคที่สุภาพ			
9. ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส และสถานที่			

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบประเมินทักษะทางสังคม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล กองศิลป์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์นิติธร ปิลวาสน์ ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช
เขต 2 จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. อาจารย์กณิการ์ พงศ์พันธุ์สถาพร อาจารย์โรงเรียนสาธิตพัฒนา
กรุงเทพมหานคร

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบกลุ่ม

1. อาจารย์ ดร.ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
จังหวัดอุดรธานี
2. อาจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ พฤกษ์วัน อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
วิทยาเขต (ส่วนวังจันทน์)
จังหวัดพิษณุโลก
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรภรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
จังหวัดยะลา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาววรรณิชา แสงโรจน์รุ่ง
 วันเดือนปีเกิด 22 มิถุนายน 2509
 สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 5/6 ซอยพหลโยธิน 54/1 แขวงคลองถนน
 อำเภอสายไหม กรุงเทพมหานคร 10220
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวัดปัญญทวยิกาวาส หมู่ 2
 ตำบลลาดสวาย อำเภอลำลูกกา
 จังหวัดปทุมธานี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2532 ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) สาขาวิชาเกษตรศาสตร์
 จากวิทยาลัยครูพระนคร
 พ.ศ. 2538 ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) สาขาวิชาประถมศึกษา
 จากสถาบันราชภัฏพระนคร
 พ.ศ. 2557 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
 สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ